

Nr 31.

Ankom till riksdagens kansli den 20 maj 1943 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142) m. m.

Genom en den 12 mars 1943 dagtecknad proposition, nr 153, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll *dels* föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i vissa delar av stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142) *dels ock* anhållit om riksdagens yttrande över ett propositionen likaledes bilagt förslag till kungörelse om ändring i vissa delar av byggnadsstadgan den 20 november 1931 (nr 364).

Nämnda båda författningsförslag äro av följande lydelse:

1) Förslag

till

L a g

om ändring i vissa delar av stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142).

Härigenom förordnas, att 3, 14, 15, 17, 18, 63 och 75 §§ stadsplanelagen den 29 maj 1931¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

3 §.

Stadsplan antages — — — av Konungen.

Vad nu sagts gälle ock i fråga om ändring av stadsplan; dock må ändring, som ej avser planens grunddrag och ej heller eljest innefattar väsentlig avvikelse från vad som förut varit gällande, enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Konungen, antagas av byggnadsnämnden, där ej stadsfullmäktige förbehållit sig avgörandet, samt fastställas av Konungens befallningshavande.

14 §.

Har beslut fattats om antagande eller ändring av stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser för visst område, må nybyggnad ej företagas inom området, innan frågan om fastställelse prövats; dock må Konungens befallningshavande meddela tillstånd till nybyggnad, såvida genomförandet av be-

¹ Senaste lydelse, se beträffande 63 § 1941: 616 och beträffande 75 § 1936: 217.

slutet icke därigenom försvåras. Är nybyggnaden beroende av undantag jämväl från förbudet enligt 13 §, prövas fråga om tillstånd till densamma av Konungen.

15 §.

Är fråga väckt om antagande eller ändring av stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser för visst område, äger Konungens befallningshavande på framställning av staden meddela förbud att verkställa nybyggnad inom området. Sådant förbud gäller intill dess beslut fattats i frågan, dock ej längre än ett år. Uppkommer behov av förlängning av denna tid, äger Konungens befallningshavande medgiva sådan; dock skall beslutet härom underställas Konungens prövning.

Utan hinder av förbud, som avses i första stycket, må Konungens befallningshavande meddela tillstånd till nybyggnad. Är nybyggnaden beroende av undantag jämväl från förbudet enligt 13 §, prövas fråga om tillstånd till densamma av Konungen.

17 §.

Inom byggnadskvarter — — — till tomter.

Är fråga — — — slutligen prövats.

Utan hinder av vad ovan sagts må dock Konungen och enligt föreskrifter, som av Konungen meddelas i allmän författning, jämväl myndighet, varom där förmåles, meddela tillstånd till nybyggnad, då särskilda skäl därtill äro och nybyggnaden prövas ej medföra hinder för lämplig tomtindelning inom kvarteret.

18 §.

Å mark — — — mot tomtindelningen.

Nybyggnad vare — — — rättsligen bestående.

Ej heller — — — kronan fri.

Om synnerliga skäl därtill äro, må Konungen för särskilt fall medgiva undantag från bestämmelserna i första och andra styckena.

63 §.

Nybyggnad må — — — avsett ändamål.

Å byggnadsmark, som indelats till tomter, må nybyggnad ej företagas i strid mot tomtindelningen; dock må Konungens befallningshavande för särskilt fall meddela tillstånd till nybyggnad, om synnerliga skäl därtill äro.

Beträffande område — — — motsvarande tillämpning.

Om så — — — området anordnats.

75 §.

1 mom. Över stadsfullmäktiges eller byggnadsnämnds beslut rörande stadsplan, stomplan, utomplansbestämmelser eller tomtindelning, som enligt denna lag för att bli gällande skall fastställas av Konungen eller Konungens befallningshavande, må särskild klagan ej föras; vederbörande obetaget att framställa erinringar mot beslutet i ärendet angående fastställelse därå.

Om talan mot annat beslut av byggnadsnämnd meddelas bestämmelser av Konungen.

2 mom. Konungens befallningshavandes beslut rörande stadsplan, stomplan, utomplansbestämmelser eller tomtindelning så ock Konungens befallningshavandes beslut rörande byggnadsplan skall meddelas efter anslag. Den som är missnöjd med beslutet har att, vid talans förlust, inom en månad från den dag, då beslutet meddelades, däröver anföra besvär hos Konungen.

Talan mot annat av Konungens befallningshavande meddelat beslut föres hos Konungen genom besvär i den ordning som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

Har Konungens befallningshavande till alla delar fastställt av stadsfullmäktige eller byggnadsnämnd antaget förslag till ändring av stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser eller av byggnadsnämnd antaget förslag till tomtindelning eller ändring däri, må klagan föras allenast av sakägare, som i ärendet framställt yrkande, vilket helt eller delvis lämnats utan bifall.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1944; dock att bestämmelserna i 75 § nya lagen ej skola gälla beslut som dessförinnan meddelats.

2) Förslag

till

Kungörelse

om ändring i vissa delar av byggnadsstadgan den 20 november 1931
(nr 364).

Härigenom förordnas, att 12, 19—21, 28, 29, 35, 85, 89—92, 94, 118, 123 och 125 §§ byggnadsstadgan den 20 november 1931¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt i det följande angives samt att i samma stadga skola införas två nya paragrafer, betecknade 5 a och 29 a §§, med nedan angivna innehåll.

5 a §.

Byggnadsnämnden har att, där ej stadsfullmäktige förbehållit sig avgörandet, antaga ändring av stadsplan, som ej avser planens grunddrag och ej heller eljest innefattar väsentlig avvikelse från vad som förut varit gällande. Vid bedömande av frågan, huruvida ändringen är av beskaffenhet att tillhöra stadsfullmäktiges prövning, skall särskilt beaktas:

om ändringen äger samband med stadens allmänna utveckling eller eljest måste ses i större sammanhang,

om ändringen medför, att huvudändamålet för markens användande förändras, såsom att industriområde ändras till bostadsområde eller att gatu-

¹ Senaste lydelse, se beträffande 28, 29 och 123 §§ 1936: 218, samt beträffande 125 § 1932: 598

mark eller allmän plats i nämnvärd omfattning överföres till område för bebyggande,

om ändringen medför, att omfattningen av den medgivna bebyggelsen ändras, såsom genom ökning av hushöjd eller våningsantal,

om ändringen eljest i avsevärd grad medför större eller mindre utnyttjande av marken inom helt kvarter eller del därav,

om ändringen berör gata, som avser att betjäna infarts- eller genomfarts- trafik, där fråga ej är allenast om mindre ändring i höjd- eller sidled,

om ändringen berör historiskt eller estetiskt värdefull byggnad eller stadsbild,

om ändringen är förbunden med utvidgning av stadsplan,

om ändringen innebär sådan avvikelse från stadsplan eller eljest gällande särskilda bestämmelser om byggande, som medför påtaglig försämring ur sundhets- eller brandsäkerhetssynpunkt,

om ändringen eljest påverkar områdets eller omgivningens karaktär, samt

om ändringen kan antagas medföra mera avsevärda kostnader för staden eller mera betydande ingrepp i markägarens rätt att utnyttja marken.

12 §.

1 mom. Byggnadsnämnden skall — — — befattningshavare hos nämnden.

2 mom. Konungens befallningshavande äger på framställning av byggnadsnämnden förordna, att stadsarkitekt eller annan hos nämnden anställd tjänsteman, som Konungens befallningshavande godkänner, må i nämndens ställe besluta bifall till ansökningar i ärenden av ringa vikt eller uteslutande teknisk art. Förordnandet må återkallas, när Konungens befallningshavande finner anledning därtill.

Beslut, som meddelas med stöd av förordnande enligt första stycket, skola protokollföras och snarast möjligt anmälas för nämnden.

3 mom. I byggnadsordningen meddelas närmare bestämmelser angående stadsarkitekt och övriga befattningshavare hos nämnden.

19 §.

1 mom. Då förslag till stadsplan skall uppgöras, bör utredas, vilka markägare som beröras av förslaget, samt, i den mån så prövas lämpligt, tillfälle beredas markägarna, drätselkammaren och vägförvaltningen i länet att muntligen eller skriftligen yttra sig i ärendet. Skall i planen ingå område, som gränsar till annan kommun eller samhälle, bör tillfälle att yttra sig beredas jämväl nämnda kommun eller samhälle.

Sedan förslaget uppgjorts, skall det genom byggnadsnämndens försorg utställas för granskning viss tid, minst fjorton dagar, under vilken anmärkningar mot förslaget må göras hos nämnden. Kungörelse härom skall före början av denna tid införas i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för staden intagas.

Byggnadsnämnden skall därjämte låta genom kallelsebrev, vilka bevisligen före början av den för granskningen bestämda tiden skola avsändas med posten eller tillställas vederbörande på annat sätt, underrätta kända och inom riket boende markägare, vilkas rätt beröres av förslaget, samt drätselkammaren ävensom, därest i planen ingår område, som gränsar till annan kommun eller samhälle, nämnda kommun eller samhälle. Vad nu sagts skall dock icke gälla sakägare, som skriftligen godkänt förslaget. Är mark, som beröres av förslaget, samfälld för flera fastigheter med skilda ägare, och finnes för samfälligheten känd styrelse eller annan, som är satt att den förvalta, erfordras ej kallelse till de särskilda delägarna i samfälligheten, utan må kallelsen översändas till ledamot av styrelsen eller till förvaltaren; och vare denne, där han ej äger att själv föra talan för samfälligheten, delägarna ansvarig för att kallelsen tillställes någon, som äger behörighet härtill, eller, om sådan ej finnes, kommer till delägarnas kännedom. Finnes ej känd styrelse eller förvaltare, och är marken samfälld för flera än tio fastigheter med skilda ägare, må kallelsen sändas till en av delägarna att vara för dem alla tillgänglig, och skall för sådant fall tillika uppgift om vilken delägare kallelsen tillställts kungöras på sätt i andra stycket sägs.

Berör förslaget allmän väg eller för biltrafiken viktig gata eller mark, som är avsedd att utläggas till sådan väg eller gata, eller finnes inom området mark, som tillhör kronan eller enskilt trafikföretag och som i förslaget intagits såsom trafikområde, skola kopia och avskrift av förslaget i erforderliga delar tillställas den, som har att företräda vägförvaltningen, kronan eller det enskilda trafikföretag, varom fråga är, med skyldighet för denne att inom viss av byggnadsnämnden angiven tid, för vägförvaltningen minst fjorton dagar och eljest minst en månad efter handlingarnas delfående, till nämnden inkomma med yttrande över förslaget. Vad sålunda stadgats skall dock icke gälla sakägare, som skriftligen godkänt förslaget.

Vidtages ändring i förslaget, sedan det blivit utställt för granskning, skola kända och inom riket boende markägare, vilkas rätt beröres av ändringen, omedelbart på sätt i tredje stycket sägs underrättas om att ändring skett samt vid sammanträde inför byggnadsnämnden eller eljest erhålla tillfälle att taga del därav.

2 mom. Sedan förslaget undergått granskning enligt vad i 1 mom. sägs, skall byggnadsnämnden överlämna ärendet jämte inkomna anmärkningar och yttranden samt eget utlåtande till stadsfullmäktige. Överlämnandet till stadsfullmäktige skall ske snarast möjligt och, där ej särskilda skäl föranleda till annat, sist en månad efter utgången av den tid, inom vilken anmärkningar eller yttranden i anledning av förslaget senast skolat vara till nämnden inkomna.

Ej må stadsfullmäktige vidtaga ändring i byggnadsnämndens förslag, med mindre kända och inom riket boende markägare, vilkas rätt beröres av ändringen, beretts tillfälle att taga del därav på sätt stadgats i 1 mom. femte stycket.

20 §.

Sedan stadsfullmäktige antagit stadsplan, skola till Konungens befallningshavande utan dröjsmål insändas stadsplanekartan, förslaget till stadsplanebestämmelser och beskrivning, utdrag av byggnadsnämndens och stadsfullmäktiges protokoll i ärendet, förteckning å samtliga markägare, vilkas rätt beröres, med angivande för var och en av honom tillhörig fastighet, ävensom inkomna anmärkningar och yttranden samt övriga till ärendet hörande handlingar. Konungens befallningshavande skall, så fort ske kan, med eget utlåtande överlämna handlingarna till Konungen.

Kungörelse om — — — staden intagas.

Sist inom — — — Konungens befallningshavande.

21 §.

Vad ovan i detta kapitel är stadgat gälla i tillämpliga delar jämväl i fråga om ändring av stadsplan.

Där byggnadsnämnden enligt vad i 5 a § sägs har att antaga ändringen, vare dock ej erforderligt att iakttaga i 19 § 1 mom. andra stycket angivet kungörelseförfarande; och skall byggnadsnämnden, sedan förslaget undergått granskning, företaga ärendet till avgörande samt därmed vidare förfara inom tid och i den ordning, som stadgas i 19 § 2 mom. och 20 §.

Konungens befallningshavande skall så fort ske kan till avgörande upptaga förslag till ändring av stadsplan, som Konungens befallningshavande äger fastställa, såframt ej Konungens befallningshavande finner särskilda skäl föranleda att underställa förslaget Konungens prövning.

Må till följd av stadgandet i 75 § 2 mom. tredje stycket stadsplanelagen klagan ej föras över beslut, varigenom Konungens befallningshavande fastställt ändring av stadsplan, har Konungens befallningshavande att å stadsplanekartan teckna bevis att beslutet på grund därav vunnit laga kraft.

28 §.

1 mom. Då förslag till tomtindelning skall uppgöras, bör, i den mån så prövas lämpligt, tillfälle beredas markägare, vilkas rätt beröres av förslaget, ävensom drätselkammaren att muntligen eller skriftligen yttra sig i ärendet.

Sedan förslaget uppgjorts, skall det genom byggnadsnämndens försorg utställas för granskning viss tid, minst fjorton dagar, under vilken anmärkningar mot förslaget må göras hos nämnden. Utställning vare dock ej erforderlig, såframt samtliga av förslaget berörda markägare ävensom drätselkammaren medgiva, att dylikt förfarande icke behöver tillämpas.

Byggnadsnämnden skall låta genom kallelsebrev, vilka skola avsändas med posten under rekommendation, eller eljest bevisligen före början av den för granskningen bestämda tiden underrätta kända och inom riket boende markägare, vilkas rätt beröres av förslaget, samt drätselkammaren; dock att vad sålunda stadgats icke skall gälla sakägare, som skriftligen godkänt förslaget. Är markägares vistelseort okänd eller är han ej boende inom riket och fin-

nes ej någon som äger att för honom föra talan, utfärde byggnadsnämnden tillika kungörelse med tillkännagivande att förslaget under viss tid, minst fjorton dagar efter det kungörelsen blivit införd i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för staden intagas, hålles tillgängligt för ändamål som nyss sagts. Är mark, som beröres av förslaget, samfällid för flera fastigheter med skilda ägare, må beträffande kallelse av delägarna i samfälligheten tillämpas vad för motsvarande fall stadgas i 19 § 1 mom. tredje stycket.

Vidtages ändring i förslaget, sedan det blivit utställt för granskning, skola kända och inom riket boende markägare, vilkas rätt beröres av ändringen, omedelbart på sätt i tredje stycket sägs underrättas om att ändring skett samt vid sammanträde inför byggnadsnämnden eller eljest erhålla tillfälle att taga del därav.

2 mom. Sedan förslaget undergått granskning enligt vad i 1 mom. sägs, skall byggnadsnämnden företaga ärendet till avgörande. Nämndens beslut bör meddelas så fort ske kan och i brådskande fall sist fjorton dagar efter utgången av den tid, inom vilken anmärkningar i anledning av förslaget senast skolat vara till nämnden inkomna.

När tomtindelning antagits, skola till Konungens befallningshavande utan dröjsmål insändas kartan jämte därtill hörande beskrivning, utdrag av byggnadsnämndens protokoll i ärendet och förteckning å samtliga markägare, vilkas rätt beröres av tomtindelningen, med angivande för var och en av honom tillhörigt område, ävensom inkomna anmärkningar och yttranden samt övriga till ärendet hörande handlingar.

29 §.

Sedan tomtindelning fastställts, skall beslutet av Konungens befallningshavande utan dröjsmål överlämnas till magistraten för att delgivas byggnadsnämnden och den, som för fastighetsregistret.

Må till följd av stadgandet i 75 § 2 mom. tredje stycket stadsplanelagen klagan mot beslutet ej föras, har Konungens befallningshavande att å tomtindelningenskartan teckna bevis att beslutet på grund därav vunnit laga kraft.

29 a §.

Vad ovan i detta kapitel är stadgat om tomtindelning gälle i tillämpliga delar jämväl i fråga om ändring i sådan indelning.

35 §.

Angående handläggning av fråga om stomplan och utomplansbestämmelser eller ändring däri skall vad om stadsplan är stadgat äga motsvarande tillämpning; dock att bestämmelserna i 19 § 1 mom. första, tredje, fjärde och femte styckena ej skola gälla förslag till utomplansbestämmelser utom såvitt angår i tredje och fjärde styckena föreskrivna underrättelser till drätselkammaren och vägförvaltningen i länet.

85 §.

Har fråga väckts om upprättande av byggnadsplan, och finner Konungens befallningshavande skäl föreligga att i planen upptages markområde, tillhörigt annan än markägare, som gjort ansökan om byggnadsplan, skall sammanträde hållas med ägarna av jord inom området. Sammanträdet skall minst fjorton dagar förut kungöras i församlingens kyrka ävensom i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för orten intagas. Underrättelse om sammanträdet skall därjämte i god tid med posten översändas till den kommun, inom vilken området är beläget, ävensom vägförvaltningen i länet så ock, där området gränsar till annan kommun eller samhälle, sistnämnda kommun eller samhälle. Finnes inom området mark, som tillhör kronan, skall i nyss angivna ordning underrättelse jämväl tillställas den, som har att i avseende å marken företräda kronan.

Sammanträdet skall — — — ändamålet förordnar.

89 §.

1 mom. Förslag till — — — å kartan.

2 mom. Kartan skall — — — byggnadsplanens lämplighet.

3 mom. Sökande skall tillhandahålla Konungens befallningshavande de kopior och avskrifter, som kunna erfordras för förslagets utställande.

90 §.

Då förslag till byggnadsplan uppgjorts, skall förslaget genom Konungens befallningshavandes försorg viss tid, minst fjorton dagar, utställas för granskning, såframt ej samtliga sakägare medgiva, att dylikt förfarande icke behöver tillämpas. Förslagets utställande för granskning skall före början av den för granskningen bestämda tiden kungöras i församlingens kyrka ävensom i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för orten intagas.

I fråga om underrättelse till sakägare skola stadgandena i 19 § 1 mom. tredje, fjärde och femte styckena äga motsvarande tillämpning.

I kungörelse — — — och plats.

Där anledning — — — från riksantikvarien.

91 §.

Sedan byggnadsplan fastställts, besörje Konungens befallningshavande, att kungörande därom så fort ske kan äger rum i församlingens kyrka ävensom i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för orten intagas, samt att planen med därtill hörande beskrivning och övriga bilagor i bestyrkt kopia och avskrift insändes till byggnadsstyrelsen.

92 §.

Vad ovan i detta kapitel är stadgat gälle i tillämpliga delar jämväl om ändring av byggnadsplan; dock att sammanträde, varom förmäles i 85 §, icke erfordras.

94 §.

Vid uppgörande — — — där stadgas.

Angående handläggning av fråga om utomplansbestämmelser för landet eller ändring däri skall vad om byggnadsplan är stadgat äga motsvarande tillämpning; dock att föreskrifterna i 90 § andra stycket ej skola gälla i vad de avse underrättelse till markägare eller till angränsande kommun eller samhälle.

118 §.

1 mom. Är fråga om uppförande av tillfällig byggnad av enkel beskaffenhet, må byggnadsnämnden, även om företaget strider mot stadsplan, stomplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser eller mot bestämmelserna i 17 § första eller andra stycket stadsplanelagen eller i 79 a § eller 80 § denna stadga, meddela lov därtill, såframt företaget prövas ej avsevärt motverka det med planen eller bestämmelserna avsedda syftet. Byggnadslov, som nu sagts, må meddelas allenast för byggnad i en våning och må avse rätt att låta byggnaden kvarstå högst tre år från det byggnadslovet meddelades; dock att Konungens befallningshavande, om särskilda skäl därtill äro, må medgiva, att byggnaden uppföres i mer än en våning eller att den får kvarstå mer än tre år.

Byggnadsnämnden må jämväl meddela lov till anordningar och mindre byggnader, som avse att tillgodose den allmänna nyttan och trevnaden, oaktat de strida mot stadsplan, stomplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser, såframt de prövas ej avsevärt försvåra markens användning för avsett ändamål.

2 mom. Är fråga om annan nybyggnad eller anordning än sådan, varom förmäles i 1 mom., må byggnadsnämnden, där den till sitt biträde har stadsarkitekt och denne tillstyrkt åtgärden, om särskilda skäl därtill äro, medgiva sådana mindre avvikelser från stadsplans, stomplans, byggnadsplans eller utomplansbestämmelsers detaljreglering av bebyggandet, som finnas ändamålsenliga. Ej må avvikelse medgivas i strid mot planens eller bestämmelsernas grunddrag eller huvudsakliga syfte.

Finnes ej stadsarkitekt eller har denne ej tillstyrkt åtgärden, skall uppkommen fråga om medgivande, som i första stycket sägs, underställas Konungens befallningshavande.

3 mom. Uppkommer i annat fall än som avses i 1 mom. första stycket fråga om nybyggnad i strid mot bestämmelserna i 17 § första eller andra stycket stadsplanelagen, må tillstånd till företaget meddelas av Konungens befallningshavande, om synnerliga skäl därtill äro och företaget prövas ej medföra hinder för lämplig tomtindelning inom kvarteret; dock att nybyggnad å mark, som ej blivit tomtindlad, må tillåtas allenast såframt anledning finnes att antaga, att tomtindelning av marken icke därigenom oskäligt fördröjes.

123 §.

1 mom. Över byggnadsnämnds enligt denna stadga eller gällande byggnadsordning meddelade beslut må, där ej särskild klagan på grund av stad-

gandet i 75 § 1 mom. stadsplanelagen är utesluten, besvär anföras hos Konungens befallningshavande inom en månad från det klaganden erhållit del av beslutet.

Har åt — — — byggnadsnämnds beslut.

2 mom. Över beslut — — — ämbetsverks beslut.

3 mom. Drätselkammaren äger på stadens vägnar överklaga Konungens befallningshavandes beslut i ärende rörande av stadsfullmäktige eller byggnadsnämnd antaget förslag till ändring av stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser eller av byggnadsnämnd antaget förslag till tomtindelning eller ändring däri, såframt ej klagan på grund av stadgandet i 75 § 2 mom. tredje stycket stadsplanelagen är utesluten, och må även eljest i sådant ärende föra stadens talan och bevaka dess rätt.

125 §.

De åligganden — — — vara lagfarna.

I stad — — — tillkommer stadsfullmäktige.

Vad i denna stadga sägs om drätselkammare skall för kommun eller samhälle, där drätselkammare ej finnes, gälla den däremot svarande myndighet, och vad i stadgan sägs om vägförvaltningen skall i Stockholm gälla väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1944; dock att vad i 123 § 1 mom. första stycket nya lydelsen stadgas ej skall äga tillämpning å beslut som dessförinnan meddelats.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de genom propositionen framlagda förslagen, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke kommer att lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

Inledning.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 november 1941 tillkallades den 19 december 1941 statssekreteraren K. E. Elliot, generaldirektören O. H. Malmberg, stadsarkitekten G. M. W. Wetterling och numera kansli-rådet N. E. J. Aurén att verkställa utredning av frågan om regionplanelagstiftning och översyn av gällande lagstiftning för byggnadsverksamheten jämte vad därmed äger samband. För att deltaga i överläggningar med utredningsmännen utsågos samtidigt ett flertal personer. Utredningsmännen, vilka antagit benämningen stadsplaneutredningen 1942, ha den 16 april 1942 avgivit förslag till åtgärder för snabbare handläggning av stadsplane- och tomtindelningsärenden m. m. (statens off. utredn. 1942: 27).

Gällande rätt.

Gällande bestämmelser om stadsplan och tomtindelning finnas i stadsplanelagen den 29 maj 1931 och byggnadsstadgan den 20 november samma år.

För stads ordnande och bebyggande skall finnas stadsplan. Denna, vilken skall upptaga bl. a. byggnadskvarter, gator, torg, parker och andra allmänna platser, skall enligt 3 § stadsplanelagen antagas av stadsfullmäktige men för att bli gällande fastställas av Kungl. Maj:t. Vad nu sagts skall gälla även i fråga om ändring av stadsplan; dock att ändring, som ej avser planens grunddrag och ej heller eljest innefattar väsentlig avvikelse från vad som förut varit gällande, må fastställas av Konungens befallningshavande.

Tomtindelning avser att indela byggnadskvarter till tomter sålunda, att kvarteret kan ändamålsenligt bebyggas i överensstämmelse med stadsplanen. Enligt 8 § stadsplanelagen skall tomtindelning ävensom ändring däri antagas av byggnadsnämnden men för att bli gällande fastställas av Konungens befallningshavande.

Betydelsen av stadsplan och tomtindelning är bl. a. den, att enligt 13 § stadsplanelagen nybyggnad ej får företagas i strid mot stadsplan, att enligt 17 § nybyggnad inom byggnadskvarter icke är tillåten å mark som ej blivit indelad till tomter, samt att enligt 18 § nybyggnad å mark som indelats till tomter ej får företagas i strid mot tomtindelningen och nybyggnad ej heller må ske på tomt som ej är rättsligen bestående. Undantag från vissa nybyggnadsförbud kan medgivas i särskilda fall, exempelvis då fråga är om provisoriska byggnader.

För ordnande av stads område, som ej ingår i stadsplan, kan i samma ordning som beträffande stadsplan antagas stomplan eller utomplansbestämmelser.

Vad i stadsplanelagen är stadgat för stad skall äga motsvarande tillämpning beträffande vissa samhällen på landet. För område på landet, inom vilket stadsplanelagens bestämmelser för stad icke gälla, kan Konungens befallningshavande fastställa byggnadsplan eller utomplansbestämmelser.

Om behandlingen av stadsplaneärenden gäller i huvudsak följande.

Då stadsplaneförslag uppgjorts, skall förslaget genom byggnadsnämndens försorg utställas för granskning under viss tid, minst en månad. Kungörelse om förslagets utställande skall införas i tidning och av förslaget berörda markägare, som ej skriftligen godkänt detsamma, skola underrättas genom särskilda kallelsebrev, vilka bevisligen skola avsändas med posten eller eljest tillställas vederbörande sist tre veckor före granskningstidens utgång. Särskilda kallelseåtgärder skola vidtagas, om området gränsar till annan stad eller till stadsliknande samhälle på landet eller om inom området finnes mark som tillhör kronan eller enskilt trafikföretag och som i förslaget intagits såsom trafikområde. Föranleda inkomna anmärkningar och yttranden ändring i förslaget, skall markägare, vars rätt beröres av ändringen, omedelbart underrättas därom på samma sätt som om förslagets utställande. Efter

undergången granskning skall förslaget överlämnas till stadsfullmäktige jämte inkomna anmärkningar och yttranden samt utlåtande av byggnadsnämnden (19 § byggnadsstadgan).

Sedan stadsfullmäktige antagit stadsplan, skall planen jämte till ärendet hörande handlingar insändas till Konungens befallningshavande, som har att med eget utlåtande överlämna planen och handlingarna till Kungl. Maj:t (20 § byggnadsstadgan).

Stadsfullmäktiges beslut om planens antagande kan överklagas hos Konungens befallningshavande inom tjugu dagar efter den dag, då stadsfullmäktiges protokoll offentligen upplästes (76 § lagen om kommunalstyrelse i stad). Ogillas besvären, kan Konungens befallningshavandes beslut överklagas i vanlig administrativ ordning inom viss tid — i Norrland fyrtiofem dagar, i övriga delar av landet trettio dagar, med femton dagars längre besvärstid för menighet — efter erhållen del av beslutet. Besvären prövas av Kungl. Maj:t i regeringsrätten.

Vad nu anförts gäller i tillämpliga delar även ändring av stadsplan. Såsom förut nämnts äger Konungens befallningshavande emellertid i vissa fall själv meddela fastställelse å stadsplaneändring. I dessa fall skall förslaget ej utställas, om det godkänts av samtliga sakägare (21 § byggnadsstadgan). Även Konungens befallningshavandes beslut i fastställelsefrågan får överklagas i vanlig administrativ ordning, men besvären prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet, sedan regeringsrätten avgivit utlåtande.

På i huvudsak samma sätt som stadsplaneärenden behandlas ärenden angående stomplan och utomplansbestämmelser i stad eller stadsliknande samhälle.

Behandlingen av tomtindelningsärenden tillgår i huvudsak på följande sätt.

Då förslag till tomtindelning uppgjorts, skall byggnadsnämnden genom rekommenderade brev eller eljest bevisligen underrätta samtliga av förslaget berörda markägare och drätselkammaren om att förslaget finnes tillgängligt hos nämnden under viss tid, minst fjorton dagar, efter det breven blivit till posten inlämnade eller delgivning eljest ägt rum. Markägare som ej bor inom riket eller vars vistelseort är okänd skall kallas på särskilt sätt genom kungörelse i tidning. Utställning av tomtindelningsförslag kan underlåtas, om markägarna och drätselkammaren lämna medgivande därtill. Sedan byggnadsnämnden antagit tomtindelning, skall nämnden till Konungens befallningshavande insända handlingarna i ärendet, däribland förteckning å samtliga markägare, vilkas rätt beröres av tomtindelningen, samt skriftliga godkännanden, som avgivits av markägare eller drätselkammaren (28 § byggnadsstadgan).

Över byggnadsnämnds beslut om tomtindelning må besvär anföras av markägare eller av drätselkammaren hos Konungens befallningshavande inom en månad från det klaganden erhållit del av beslutet. Härav följer, att byggnadsnämndens beslut måste delgivas sakägarna för att klagotiden skall börja löpa. För delgivning av beslutet med markägare, vars vistelseort

är okänd eller som vistas utrikes, har medgivits visst kungörelseförfarande. Konungens befallningshavandes beslut i detta ärende får överklagas i vanlig administrativ ordning, varvid besvären prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet.

Byggnadsnämndens beslut om antagande av förslag till tomtindelning får ej överklagas av sakägare som skriftligen godkänt förslaget (123 § byggnadsstadgan).

Konungens befallningshavandes beslut rörande tomtindelning skall meddelas efter anslag. Den som är missnöjd med beslutet har att föra talan däremot genom besvär hos Konungen inom en månad från den dag då beslutet meddelades. Besvären skola prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet. Rätt att överklaga Konungens befallningshavandes beslut om fastställelse å tomtindelning tillkommer dock icke sakägare som skriftligen godkänt tomtindelningsförslaget (75 § stadsplanlagen). Får till följd av denna bestämmelse klagan mot Konungens befallningshavandes beslut icke äga rum, skall Konungens befallningshavande på tomtindelningsskarta teckna bevis att beslutet på grund därav vunnit laga kraft (29 § byggnadsstadgan).

Genom stadsplanen skapas byggnadskvarter, och genom tomtindelningen uppdelas byggnadskvarter i administrativt bildade tomter. För att erhålla rättsligen bestående tomter fordras enligt 1 kap. 2 § lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad i dess nuvarande lydelse att administrativt bildad tomt införes i tomtboken eller, där enligt den fastställda tomtindelningen flera områden skola tillsammans bilda tomt, vederbörande myndighet medger sammanläggning av områdena. Vid ansökning om sammanläggning skall fogas karta med protokoll rörande tomtmätning enligt bestämmelserna i 2 kap. fastighetsbildningslagen. Sådan tomtmätning må ej äga rum med mindre fastställelsen å tomtindelningen vunnit laga kraft. Vid ansökan om byggnadslov enligt byggnadsstadgan skall företes karta, vilken bl. a. skall uppfylla de fordringar som gälla vid tomtmätning upprättad karta.

Huvuddragen i stadsplaneutredningens förslag.

Stadsplaneutredningen har uttalat, att en smidigare och snabbare handläggning av de frågor, som reglerades genom stadsplanelagstiftningen, vore synnerligen önskvärd. Åtgärder i detta syfte syntes kunna vidtagas till gagn för byggnadsverksamheten utan att andra berättigade intressen därigenom otillbörligt åsidosattes. På grund härav och då läget på bostadsmarknaden syntes motivera en reform i dylik riktning utan att resultatet av utredningsarbetet i övrigt avvaktades, har stadsplaneutredningen utarbetat förslag till vissa ändringar i bestämmelserna om behandlingen av stadsplane- och tomtindelningsärenden. I samband därmed har utredningen upptagit vissa andra önskemål, som avsåge att främja byggnadsverksamheten.

I fråga om behandlingen av *s t a d s p l a n e ä r e n d e n* har stadsplaneutredningen föreslagit i huvudsak följande.

Granskningstiden minskas från en månad till fjorton dagar med rätt för byggnadsnämnden att bestämma längre granskningstid. Medan stadsplan nu alltid antages av stadsfullmäktige, må enligt utredningens förslag byggnadsnämnden, där den är enhällig, antaga stadsplan vilken överensstämmer med förslag som drätselkammaren godkänt. Stadsfullmäktige skola dock äga att förbehålla sig prövningen jämväl av dylika förslag i den omfattning fullmäktige finna lämpligt. Över beslut om stadsplans antagande skall klagan ej få föras.

Konungens befallningshavandes rätt att fastställa stadsplaneändringar har i princip bibehållits oförändrad; den praktiska tillämpningen av denna princip föreslås emellertid utvidgad i syfte att åvägabringa viss ökning av antalet ändringar som prövas av Konungens befallningshavande. Konungens befallningshavandes beslut rörande fastställelse av stadsplan skall meddelas efter anslag och klagotiden begränsas till en månad från den dag då beslutet meddelades. Över Konungens befallningshavandes beslut, varigenom stadsplaneändring till alla delar fastställts, skall klagan få föras allenast av sakägare, som i ärendet framställt yrkande, vilket helt eller delvis lämnats utan bifall. Besvären skola prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet. Får talan ej föras mot Konungens befallningshavandes beslut att fastställa stadsplaneändring, skall Konungens befallningshavande å stadsplanekartan teckna bevis att beslutet på grund därav vunnit laga kraft.

Beträffande behandlingen av tomtindelning ärenden medför utredningens förslag i huvudsak följande ändringar.

Över byggnadsnämndens beslut om antagande av tomtindelning skall klagan ej få föras. Till följd härav skall beslutet icke som för närvarande delgivas sakägarna, utan handlingarna skola omedelbart insändas till Konungens befallningshavande för fastställelse. Konungens befallningshavandes beslut, varigenom tomtindelning till alla delar fastställts, skall få överklagas allenast av sakägare, som i ärendet framställt yrkande, vilket helt eller delvis lämnats utan bifall.

Därjämte ha beträffande både stadsplaneärendenas och tomtindelningsärendenas behandling föreslagits åtskilliga mindre förändringar, åsyftande att rationalisera handläggningen.

Utom behandlingen av stadsplane- och tomtindelningsärenden avser stadsplaneutredningens förslag även vissa andra frågor, som i främsta rummet röra möjligheten att medgiva undantag från olika slag av byggnadsförbud. Möjligheten att medgiva uppförandet av tillfälliga byggnader utan hinder av eljest gällande bestämmelser har vidgats, varvid dock samtidigt i syfte att förebygga missbruk lämnats vissa inskränkande föreskrifter om vad som menas med tillfällig byggnad. Vidare har byggnadsnämnden tillerkänts befogenhet att jämväl i andra fall än då fråga är om tillfälliga byggnader i viss utsträckning medgiva avvikelser från stadsplans, stomplans, byggnadsplans och utomplansbestämmelsers detaljreglering av byggnadsverksamheten.

I enlighet härmed utarbetade stadsplaneutredningen förslag till *lag om ändring i vissa delar av stadsplanelagen, kungörelse om ändring i vissa delar*

av byggnadsstadgan samt lag angående ändrad lydelse av 2 § 2:o) och 16:o) lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Därjämte upptog stadsplaneutredningen i ett förslag till en särskild lag med begränsad giltighetstid vissa bestämmelser om tillstånd i vissa fall till avvikelser från stadsplan m. m.

Yttranden.

Över stadsplaneutredningens förslag avgåvos yttranden av ett stort antal myndigheter och sammanslutningar.

Utredningens förslag om ändringar i stadsplanelagen, byggnadsstadgan och regeringsrättslagen ha därvid beträffande huvudgrunderna allmänt tillstyrkts eller lämnats utan erinran, varvid uttalats, att de föreslagna åtgärderna vore väl motiverade och lämpliga samt ägnade att medföra väsentligt snabbare handläggning av ifrågavarande ärenden utan att den kommunala självstyrelsen eller den enskildes rättsskydd därigenom trädde för nära. I fråga om förslagets detaljer ha emellertid anmärkningar framställts i ett flertal yttranden. Sveriges fastighetsägareförbund har helt avstyrkt förslagen under framhållande, att de föreslagna ändringarna knappast skulle främja bostadsproduktionen men däremot innebära ett åsidosättande av fastighetsägarnas berättigade intressen. I några yttranden har betonats, att förslagen måste anses vara av provisorisk natur och att de ej finge undanskjuta en mera omfattande revision av stadsplanelagen, varav behovet vore trängande. Å andra sidan har i några yttranden uttalats, att förslagen vore väl ägnade att vinna tillämpning även under normala tider.

Även förslaget om tillstånd i vissa fall till avvikelser från stadsplan m. m. har i huvudsak tillstyrkts eller lämnats utan erinran i de flesta yttrandena. Åtskilliga myndigheter och sammanslutningar ha dock avstyrkt detta förslag helt eller delvis.

Departementschefen.

Föredragande departementschefen, statsrådet Westman, yttrade vid remissen av förslaget till lagrådet angående förslagets allmänna grunder:

»Mot förfarandet vid prövning av stadsplane- och tomtindelningsärenden ha från olika håll framställts klagomål, därvid framhållits att ärendenas handläggning toge längre tid i anspråk än som vore förenligt med byggnadsverksamhetens krav. Denna anmärkning torde vara berättigad. Under nu rådande förhållanden har visserligen antalet ärenden nedgått men å andra sidan är av särskild vikt, att de svårigheter med hänsyn till läget på arbetsmarknaden och materialförsörjningen, som byggnadsverksamheten har att kämpa mot, icke ökas genom en alltför tidsödande behandling av berörda ärenden. Stadsplaneutredningens förslag skulle otvivelaktigt medföra en ganska betydande tidsvinst. Förslaget möjliggör bl. a. att i vissa byggnadsärenden av enkel men brådskande natur nå ett avgörande på endast en ringa del av den tid, som för närvarande brukar åtgå härför. Vad utredningen föreslagit i tids-

besparande syfte har också i huvudsak tillstyrkts i yttrandena med undantag av det som avgivits av fastighetsägareförbundet.»

I fortsättningen anförde departementschefen, att han icke kunde biträda utredningens förslag till lag om särskilt tillstånd i vissa fall till avvikelser från stadsplan m. m. Stadsplaneutredningens förslag om ändringar i stadsplanlagen och byggnadsstadgan syntes däremot enligt departementschefens mening med vissa modifikationer böra genomföras. Frågan om ändringar i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt torde senare behandlas i annat sammanhang. Såsom stadsplaneutredningen framhållit, torde de framlagda förslagen, yttrade departementschefen vidare, icke innefatta någon slutgiltig lösning av problemen i fråga. Utredningen borde därför icke i sitt fortsatta arbete vara bunden av den lösning, som i nuvarande läge funnes lämpligast.

Lagrådet.

Lagrådet har angående förslagets allmänna grunder uttalat följande:

»De på stadsplaneutredningens betänkande vilande författningsförslagen avse att utan ändring av stadsplanelagstiftningens grunder möjliggöra en snabbare handläggning av stadsplane- och tomtindelningssärenden m. m. och innefatta icke en slutlig lösning av ifrågakvarande spörsmål. Fastmera påpekar utredningen att behov av ytterligare omarbetning, möjligen på väsentliga punkter, utav de bestämmelser som ingå i förslagen kan komma att uppstå, och departementschefen understryker detta ytterligare i sitt yttrande till statsrådsprotokollet genom att framhålla att utredningen i sitt fortsatta arbete icke bör vara bunden av den lösning som i nuvarande läge finnes lämpligast. Trots vad hittills åtgjorts till påskyndande av stadsplane- och tomtindelningsförfarandet, senast genom de år 1936 vidtagna ändringarna, ha sålunda ytterligare åtgärder funnits nödiga och av den brådskande beskaffenhet att resultatet av utredningsarbetet i övrigt ansetts icke böra avvaktas. Vad under förarbetena upplysts giver även vid handen, att onödigt tidsutdräkt och omständlighet alltjämt förekomma vid ifrågakvarande ärendens handläggning. Det synes emellertid lagrådet jämväl framgå, att grunden härtill är att söka mindre i lagstiftningen än i vissa andra förhållanden. Stadsplaneutredningen framhåller också att mycket står att vinna genom förutseende och rationell planläggning av arbetet, genom samarbete mellan de olika handläggande myndigheterna samt genom ändamålsenlig tillämpning av bestämmelserna. Att det brister i både det ena och andra av nämnda hänseenden lär icke kunna bestridas. I den mån åter tidsutdräkten må vara orsakad av lagstiftningen såsom sådan beror detta merendels därpå att bestämmelser, vilkas iakttagande framstår såsom hinderligt och försenande, måst meddelas till skyddande av enskild rätt, ett förhållande som ofta förbises eller anses kunna lämnas åsido. För lagstiftningen framstår det som en angelägen uppgift att göra en riktig avvägning mellan å ena sidan befogade önskemål om all möjlig skyndsamtighet och å andra sidan sakägarnas berättigade krav på säkerhet. Granskningen av förslagets innehåll visar, såsom framgår av det följande, huru svårt det är att tillgodose det ena intresset utan att åsidosätta det andra. På

förevarande område är den enskildes rätt ofta i högre grad än eljest beroende av att lagstiftningen — såsom även framhållits av lagrådet vid tillkomsten av gällande stadsplanlag — erhåller en omdömesgill och varsam tillämpning såväl av de beslutande kommunala organen som av de ämbetsmyndigheter och tjänstemän, tekniskt utbildade lika väl som administrativa, åt vilka handläggningen av hithörande frågor blivit anförtrödd. Fall torde icke helt saknas där det telt sig som om den enskildes rätt fått stå tillbaka för samhällets krav i måhända högre grad än som ur allmän synpunkt varit oundgängligen nödigt. Vid nämnda förhållanden är det av vikt att tillse att bestämmelser till tryggande av enskild rätt icke utan tvingande skäl uppgivas. I betraktande härav och av grunder som nedan skola närmare utvecklas har lagrådet funnit ändringsförslagen ur rättssäkerhetssynpunkt icke kunna i allo godtagas.»

De i propositionen föreslagna författningsändringarna äro otvivelaktigt ägnade att i åtskilliga hänseenden befordra önskemålet, att de svårigheter, som för närvarande äro förenade med bostadsproduktionen i de större samhällena, icke ökas genom en långsam och omständlig procedur vid handläggning av ärenden angående stadsplan och tomtindelning. Såsom lagrådet anförd är det emellertid nödvändigt att tillse, att en lämplig avvägning sker mellan önskvärdheten av en snabbare handläggning, å ena, och rättssäkerhetens intresse, å andra sidan. Ur denna synpunkt har förslaget på vissa punkter föranlett tvekan inom utskottet. Av vad utskottet i fortsättningen kommer att anföra framgår dock, att utskottet endast på en punkt, nämligen beträffande den föreslagna ändringen i 3 § stadsplanlagen, funnit förslaget icke kunna godtagas. I övrigt anser sig utskottet kunna tillstyrka propositionen. Därvid har utskottet beaktat de under förarbetena gjorda uttalandena, att förslaget icke innefattar en slutgiltig lösning av förevarande problem. Utskottet vill därför understryka vikten av att i enlighet härmed de verkningar, som de föreslagna ändringarna medföra, tillbörligt beaktas, samt att, därest ogynnsamma följder skulle uppstå vid tillämpningen, nödiga åtgärder vidtagas för avhjälpande därav.

Ytterligare vill utskottet betona, att, såsom även lagrådet anförd, den omständigheten, att onödig tidsutdräkt och omständlighet uppstått vid behandlingen av stadsplane- och tomtindelningsärenden, torde bero icke endast på lagstiftningen utan även på en del andra förhållanden. Mycket torde kunna vinnas genom en rationell handläggning av ärendena inom ramen av gällande lagstiftning. Det är enligt utskottets mening synnerligen viktigt, att de myndigheter, som hava befattning med dessa ärenden, bibringas full insikt härom.

Förslaget om ändringar i stadsplanlagen.

3 §.

Enligt stadsplaneutredningens förslag skall stadsplan även som ändring därav antagas av stadsfullmäktige eller, om den överensstäm-

mer med av drätselkammaren godkänt förslag, av byggnadsnämnden, där denna är enhällig; stadsfullmäktige likväl obetaget att förbehålla sig prövningen jämväl av dylika förslag i den omfattning, fullmäktige finna lämpligt.

Stadsplaneutredningen har framhållit, att stadsfullmäktige icke borde fråntagas möjligheterna till ett avgörande inflytande på stadsplaneärendenas behandling. Den föreslagna rätten för stadsfullmäktige att undantaga vissa stadsplaneförslag från byggnadsnämndens avgörande kunde av fullmäktige utnyttjas så — och detta syntes vara det naturligaste tillvägagångssättet — att fullmäktige generellt förbehölle sig stadsplaneärenden av viss angiven beskaffenhet. Den möjligheten stode emellertid också öppen, att fullmäktige beträffande ett särskilt förslag, vilket kanske vore av större allmänt intresse, förklarade att de önskade själva avgöra detsamma.

Angående gränsdragningen för byggnadsnämndens befogenhet att antaga stadsplaneförslag har stadsplaneutredningen i övrigt icke ansett sig böra uppställa några närmare regler.

Med anledning av stadsplaneutredningens förslag i förevarande hänseende har en av dem, som utsetts att deltaga i överläggningar med utredningsmännen, f. drätseldirektören Th. Öberg, till betänkandet avgivit ett särskilt yttrande, däri han förklarar, att förslaget, som vore ur den kommunala självbestämmanderättens synpunkt i hög grad omtvistligt, komme att medföra åtskilliga svårigheter i tillämpningen och att han fördenskull avstyrkte detsamma.

I de avgivna remissyttrandena har stadsplaneutredningens ifrågasättande förslag i allmänhet tillstyrkts. *Byggnadsstyrelsen* har framhållit, att förslaget torde komma att bliva av stor och gagnelig betydelse för landets stadsbyggnadsväsen. I vissa yttranden har förslaget emellertid föranlett erinringar. Ur dessa yttranden må här nämnas, att *länsstyrelsen i Uppsala län* ifrågasatt, om det vore riktigt att överflytta stadsplanefrågorna, vilka vore av stor betydelse för stadens hela utveckling, till det i huvudsak tekniska organ, som byggnadsnämnden utgjorde. Enligt länsstyrelsens mening hade den föreslagna ändringen i huvudsak praktisk betydelse allenast på det sättet att därigenom uppskov kunde undvikas under ett par sommarmånader då stadsfullmäktiges sammanträden vore inställda. Det skulle visserligen kunna ifrågasättas att begränsa byggnadsnämndens beslutanderätt till vissa slag av stadsplaneärenden, men då utredningen icke lyckats i detta avseende lämna några tillräckligt klara anvisningar, ansåge länsstyrelsen icke tillrådligt att undandraga stadsplaneärendena stadsfullmäktiges beslutanderätt. *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* har förklarar, att den delade de av herr Öberg framförda betänkligheterna och fördenskull ej kunde biträda utredningens förslag. Förslaget har vidare avstyrkts av *Sveriges fastighetsägareförbund*, som uttalat att i regel alla stadsplanefrågor måste anses ha stor betydelse för staden eller samhället. Ur denna synpunkt och då förslaget onekligen i viss grad innebure ett frångående av principerna för den kommunala självstyrelsen, har förbundet ansett den regeln böra bibehållas, att stadsplan bör antagas av stadsfullmäktige. *Svenska stadsförbundet* har anfört, att rent principiellt det riktiga syntes vara att kommunernas beslutande församlingar bibehölles

vid rätten att antaga stadsplaner. Då emellertid på några håll praktiska skäl torde tala för en viss avlastning från fullmäktige av dessa frågor, borde detta ordnas genom ett dispensförfarande eller genom särbestämmelser för städer av viss storlek. Vissa myndigheter ha uttalat mer eller mindre starka betänkligheter mot förslaget utan att bestämt avstyrka detsamma. Sålunda har *länsstyrelsen i Östergötlands län* framhållit, att i förhållande till det tidsödande förarbetet tiden för stadsfullmäktiges behandling spelade en underordnad roll och att oenhetlighet på olika orter kunde befaras. Även *länsstyrelsen i Gotlands län* har ställt sig tveksam under uttalande bl. a., att med den föreslagna åtgärden ökade krav måste ställas på kompetensen hos byggnadsnämndernas sakkunniga rådgivare, ett krav som i mindre samhällen syntes bliva svårt att tillgodose. *Länsarkitekten i Värmlands län* har ansett, att den föreslagna ordningen kunde vålla onödig tidsspilla i händelse stadsfullmäktige, sedan drätselkammaren godkänt ett stadsplaneförslag, skulle vilja taga del av förslaget. Att fullmäktige på förhand skulle kunna giva tillkänna, vilka förslag som borde underställas fullmäktige, syntes tivelaktigt. Länsarkitekten har därför ifrågasatt, om icke den nu gällande ordningen borde bibehållas, därest icke ansvaret för antagande av stadsplan helt pålades byggnadsnämnden. Av *byggnadsnämnden i Gävle* har framhållits, att det endast vore enklare ärenden av obetydlig natur, som genom förslaget bleve snabbare avgjorda än för närvarande, samt att några större förbättringar fördenskull icke vore att vänta utan att vidsträcktare befogenhet att antaga stadsplaneförslag gäves byggnadsnämnden.

Stadsplaneutredningen har vidare föreslagit, att de för närvarande i lagen angivna grunderna för Konungens befallningshavandes rätt att fastställa stadsplaneändringar skola bibehållas i princip oförändrade, men att en viss reform skall åvägbringas i den riktningen att berörda rätt kommer att utnyttjas i större utsträckning än för närvarande är fallet dels genom att det ifrågavarande lagstadgandet erhåller sådan avfattning, att Konungens befallningshavande i olikhet mot vad nu gäller alltid måste pröva huruvida inkommande stadsplaneändringar falla inom Konungens befallningshavandes kompetensområde, och dels genom att Konungens befallningshavande erhålla närmare anvisningar angående stadgandets tillämpning.

I enlighet med vad sålunda anförts har utredningen i 3 § andra och tredje styckena upptagit bestämmelser av innehåll, att stadsplan för att bli gällande skall fastställas av Konungen samt att ändring av stadsplan skall underställas Konungens befallningshavande. Finner Konungens befallningshavande vid sin granskning av förslag till stadsplaneändring, att ändringen avser planens grunddrag eller eljest innefattar väsentlig avvikelse från vad som förut varit gällande, skall frågan om fastställelse hänskjutas till Konungen. Av detta stadgande framgår, att det skall äligga Konungens befallningshavande att i varje ärende angående ändring av stadsplan pröva sin kompetens. Endast om enligt Konungens befallningshavandes förmenande ärendet icke får avgöras av Konungens befallningshavande, skall ärendet vidarebefordras till Kungl. Maj:t.

Enär emellertid fall kunna förekomma då, oaktat en stadsplaneändring ej avser grunderna för planen och ej heller eljest innefattar väsentlig avvikelse från vad som förut varit gällande, det likväl är lämpligt att fastställelsefrågan prövas av Kungl. Maj:t, har i förslaget medgivits rätt för Konungens befallningshavande att, om särskilda skäl därtill föranleda, hänskjuta till Kungl. Maj:t även sådana ärenden, som regelmässigt skola avgöras av Konungens befallningshavande.

Angående de riktlinjer, efter vilka frågan om stadsplaneändring faller inom gränserna för Konungens befallningshavandes behörighet lämpligen bör bedömas, må här hänvisas till sid. 26—28 i propositionen. Enligt stadsplaneutredningens mening borde dessa riktlinjer, om så ansåges ändamålsenligt, kunna läggas till grund för särskilda anvisningar, vilka på lämpligt sätt bringades till Konungens befallningshavandes, länsarkitektkontorens och byggnadsnämndernas kännedom. Förslagsvis kunde detta ske i form av en cirkulärskrivelse från Kungl. Maj:t eller byggnadsstyrelsen.

Stadsplaneutredningens förslag i denna del har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran i de avgivna yttrandena.

Föredragande departementschefen har vid remissen till lagrådet beträffande 3 § anfört:

»Det torde vara välgrundat att överflytta beslutanderätten i vissa stadsplaneärenden från stadsfullmäktige till byggnadsnämnden. Härigenom kan göras en ej obetydlig tidsvinst, varjämte stadsfullmäktige befrias från ett antal ärenden av ringa betydelse. Erfarenheten har visat, att stadsplanerna måste jämkas undan för undan, och det kan icke vara rationellt att kräva stadsfullmäktiges medverkan för ändringar av mindre vikt.

Stadsplaneutredningen har velat anförtro åt byggnadsnämnden att besluta såväl om antagande av stadsplan som om ändring av förut antagen stadsplan. Det är dock icke avsett, att byggnadsnämnden skulle besluta om antagande av alla stadsplaneförslag, utan stadsfullmäktige skulle i regel fortfarande komma att pröva viktigare stadsplaneärenden. Enligt min mening bör den föreslagna befogenheten för byggnadsnämnden inskränkas. Antagandet av ny stadsplan torde alltjämt böra förbehållas stadsfullmäktige, och byggnadsnämndens beslutanderätt bör sålunda ej gälla annat än ändring av stadsplan. Beslutanderätten torde ej heller böra gälla alla slag av ändringar utan bestämmas att omfatta sådana ändringar som nu må fastställas av Konungens befallningshavande. Härom gäller som förut nämnts, att Konungens befallningshavande må fastställa ändring, som ej avser planens grunddrag och ej heller eljest innefattar väsentlig avvikelse från vad som förut varit gällande. Någon ändring i denna del torde ej böra göras. Stadsplaneutredningen har närmare utvecklat vad som bör anses inbegripet under detta stadgande. Till utredningens uttalande härom kan jag i huvudsak ansluta mig. Anvisningar i detta hänseende torde på lämpligt sätt böra delgivas vederbörande.

Enligt utredningens förslag skola stadsfullmäktige äga förbehålla sig prövningen av stadsplaneförslag som eljest kunnat antagas av byggnadsnämnden. Det kan visserligen möjligen befaras, att stadsfullmäktige i något fall

genom sådant förbehåll skulle motverka syftet med nu ifrågavarande lagändring. Då denna ändring emellertid utgår från den förutsättningen, att åtskilliga stadsplaneförslag äro utan intresse för stadsfullmäktige, synes det principiellt riktigt, att om stadsfullmäktige tillmäta stadsplanefrågor, som eljest skolat avgöras av byggnadsnämnden, den betydelse att stadsfullmäktige själva vilja pröva dem, stadsfullmäktige skola kunna göra förbehåll därom. Stadsfullmäktige kunna t. ex. ha fäst särskild vikt vid någon detalj i stadsplanen, som berör ett kulturhistoriskt viktigt stadsparti, och vilja redan från början ha uttalat att varje ändring som berör detta parti bör underställas fullmäktige.

Stadsplaneutredningen har ytterligare inskränkt byggnadsnämndens befogenhet att antaga stadsplan genom att såsom förutsättningar därför uppställa att drätselkammaren godkänt förslaget och att byggnadsnämnden är enhällig. Dessa villkor synas vara mindre påkallade, om byggnadsnämndens befogenhet såsom jag föreslagit inskränkes till antagande av mindre betydelsefulla ändringsförslag. Jag finner det för övrigt mindre lämpligt att göra giltigheten av byggnadsnämndens beslut beroende av vad ett annat organ uttalat. Vad angår kravet på enhällighet inom byggnadsnämnden kan jag icke heller finna en dylik särskild bestämmelse om nämndens beslutförhet tillräckligt motiverad.

Stadsplaneutredningen har även underkastat 3 § stadsplanelagen en omarbetning i syfte att utmärka, att Konungens befallningshavande är skyldig att själv pröva fråga om antagande av ändring i stadsplan, när detta faller inom Konungens befallningshavandes befogenhet. Ett förtydligande i detta syfte torde i stället lämpligen böra göras i 21 § byggnadsstadgan.»

Såsom framgår av det ovan anförda fanns vid remissen till lagrådet icke upptaget något stadgande motsvarande 5 a § i det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring av byggnadsstadgan.

Lagrådet har på denna punkt yttrat följande:

»En överflyttning av beslutanderätten från stadsfullmäktige till byggnadsnämnden av vissa stadsplaneärenden kan naturligen föranleda principiella betänkligheter, men begränsas den såsom skett i remissförslaget synes erinran däremot knappast kunna göras. Emellertid framstår det som en svaghet hos förslaget, att mera bestämda gränser icke kunnat angivas för de fall då prövningen skall ankomma å byggnadsnämnd och länsstyrelse, så mycket mera som motsvarande gränsdragning redan för närvarande lämnat rum för den mest skiftande praxis hos de olika länsstyrelserna. Denna med förslaget förbundna olägenhet har ock uppmärksammats, och det förutsattes att till undanröjande härav anvisningar på lämpligt sätt skola delgivas vederbörande. Önskvärt hade naturligen varit, att en fast och klar avgränsning hade kunnat ske. Då detta emellertid icke låter sig göra, är det desto mera angeläget att de grunder som skola vara vägledande i behörighetsfrågan erhålla sådan utformning och meddelas i sådan ordning, att nödig stadga och fasthet samt största möjliga enhetlighet i tillämpningen kunna påräknas. De av

stadsplaneutredningen angivna riktlinjerna torde, under nödigt hänsynstagande till däröver avgivna yttranden, i allt väsentligt kunna läggas till grund för blivande bestämmelser i ämnet. — — — Bestämmelserna böra meddelas i författnings form, vartill Konungen synes böra erhålla bemyndigande genom stadgande i förevarande paragraf. Lämpligen kunna de upptagas i byggnadsstadgan, förslagsvis under 5 a §.

Gives åt lagstiftningen en utformning i denna riktning synas även vissa andra fördelar stå att vinna. Lagrådet syftar i första hand på frågan huru stadsfullmäktiges intresse att, då skäl därtill äro, själva få pröva stadsplaneändringen skall på lämpligaste sätt tillgodoses. Genom den i remissförslaget i ej ringa grad inskränkta behörigheten för byggnadsnämnden har denna fråga fått långt mindre betydelse än enligt stadsplaneutredningens förslag. Såsom departementschefen framhåller lär det vara principiellt riktigt att den betydelse stadsfullmäktige tillmäta en stadsplaneändring bör hava ett bestämmande inflytande på den föreliggande behörighetsfrågan. Emellertid synes det önskvärt om även i förevarande hänseende viss stadga kunde åstadkommas. Detta synes kunna ske genom viss utbyggnad av bestämmelserna i den föreslagna 5 a § byggnadsstadgan. Sålunda torde bland de omständigheter som skola beaktas vid bedömande huruvida ärendet skall tillhöra stadsfullmäktiges avgörande kunna upptagas sådana fall då det överhuvud kan finnas skäl antaga att en stadsplaneändring är av särskilt intresse för stadsfullmäktige. I anslutning till det av departementschefen valda exemplet synes som en sådan omständighet böra angivas att ändringen rör historiskt eller estetiskt värdefulla byggnader eller stadsbilder. En dylik omständighet är naturligen ock om ändringen kan antagas medföra mera avsevärda kostnader för staden. Måhända än ytterligare exempel kunna upptagas. Vidare synes kunna givas ett allmänt stadgande av innebörd att, om anledning finnes antaga att stadsfullmäktige av särskilda skäl tillmäta ändring av stadsplan sådana betydelse att frågan därom bör prövas av stadsfullmäktige, nämnden har att hänskjuta ärendet till fullmäktige. Införas bestämmelser i nu antydd riktning torde stadgandet om rätt för stadsfullmäktige att förbehålla sig prövningen av mindre stadsplaneändringar kunna utgå ur lagen, helst det i sista hand städse står stadsfullmäktige öppet att hos fastställelsemyndigheten framföra de synpunkter vartill må finnas fog. Den oinskränkta, av särskilda grunder oberoende rätten till förbehåll skulle, såsom departementschefen yttrat, framförallt kunna motverka syftet med nu ifrågavarande lagändring och måste förty redan av denna grund anses mindre lämplig. Men härtill kommer önskvärheten att låta Konungens befallningshavandes och byggnadsnämnds behörighet sammanfalla.

Det synes sålunda av värde och med förslagens grunder mest överensstämmande att Konungens befallningshavandes behörighet att fastställa stadsplaneändringar begränsas till sådana som antagits av byggnadsnämnden och att, om således viss stadsplaneändring komme att i stället antagas av stadsfullmäktige, beslutet härom, liksom stadsfullmäktiges övriga beslut i stadsplaneärenden, för fastställelse underställdes Kungl. Maj:t. Fördelarna av

att behörigheten för Konungens befallningshavande och byggnadsnämnd är densamma ligga i öppen dag och framträda särskilt i fråga om klagorättens lämpliga anordnande beträffande hithörande beslut. En dylik utformning av de olika myndigheternas behörighet låter sig emellertid mindre väl förena med den helt fria förbehållsrätten för stadsfullmäktige. Regleras åter denna på sätt i det föregående ifrågasatts, läser invändning däremot näppeligen kunna framställas.

I enlighet härmed förordar lagrådet dels att rätten för stadsfullmäktige att förbehålla sig prövning av mindre stadsplaneändringar regleras i byggnadsstadgan i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående angivits, dels ock att innehållet i förevarande 3 § så jämkas att Konungens befallningshavandes och byggnadsnämnds behörighet sammanfalla. Vid bifall härtill påkallas ändring i 75 §, varjämte frågan om den tillämnade ändringen av 2 § 2:o) i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt förfaller. — — —

På grund av det anförda hemställes dels att åt förevarande paragraf andra stycket gives det innehåll, att vad i första stycket sagts ock skall gälla i fråga om ändring av stadsplan, att byggnadsnämnd dock skall äga antaga ändring som enligt de närmare föreskrifter Konungen meddelar ej avser planens grunddrag och ej heller eljest innefattar väsentlig avvikelse från vad som förut varit gällande samt att sådan av byggnadsnämnd antagen ändring skall fastställas av Konungens befallningshavande, dels ock att i byggnadsstadgan upptagas bestämmelser i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående antytts.»

I anledning av lagrådets yttrande har *föredragande departementschefen* anført:

»Vad angår 3 § i förslaget har lagrådet förordat, att i lagrummet intages föreskrift, att närmare bestämmelser om byggnadsnämnds behörighet att antaga stadsplaneändring skola utfärdas av Konungen. Dylika bestämmelser borde enligt lagrådets mening upptagas såsom 5 a § i byggnadsstadgan. Ehuru det icke är möjligt att genom detaljföreskrifter i byggnadsstadgan göra en bestämd avgränsning av byggnadsnämndens kompetensområde, synes vad lagrådet i denna del förordat innebära vissa fördelar. Bestämmelserna ifråga torde böra utformas i huvudsaklig anslutning till stadsplaneutredningens förslag, med beaktande av vissa ändringsförslag i däröver avgivna yttranden och av vad lagrådet framhållit. Såsom lagrådet förutsatt måste bestämmelserna giva utrymme för ett skäligt hänsynstagande till omständigheterna i det särskilda fallet. Enligt lagrådets uttalande borde i bestämmelserna tillika särskilt angivas, att om det funnes anledning antaga att stadsfullmäktige av särskilda skäl tillmätte ändring av stadsplanen sådan betydelse, att frågan därom borde prövas av stadsfullmäktige, nämnden hade att hänskjuta ärendet till fullmäktige.

För den händelse i byggnadsstadgan upptoges sådana bestämmelser som lagrådet förordat har lagrådet ansett, att stadgandet i det remitterade förslaget om rätt för stadsfullmäktige att förbehålla sig prövningen av mindre

stadsplaneändringar kunde utgå. Vad lagrådet i sistnämnda hänseende föreslagit kan jag icke biträda. Stadsfullmäktiges rätt att förbehålla sig prövningen synes principiellt grundad och bestämmelsen härom i 3 § av lagförslaget torde alltså böra bibehållas. Vid detta förhållande läser anledning saknas att i byggnadsstadgan införa en sådan särskild föreskrift om stadsplaneändringshänskjutande till stadsfullmäktige som nyss nämnts.

Lagrådet har i fråga om 3 § i lagförslaget vidare hemställt, att Konungens befallningshavandes behörighet att fastställa stadsplaneändring skulle begränsas till sådana ändringar som antagits av byggnadsnämnden. Det synes emellertid icke vara lämpligt, att Konungens befallningshavande skall vara betagen rätten att fastställa en stadsplaneändring, t. ex. om byggnadsnämnden utan sakliga skäl hänskjutit frågan om antagande av ändringen till stadsfullmäktiges avgörande. Då ändring av stadsplan antagits av stadsfullmäktige, möta snarast mindre betänkligheter än eljest att låta Konungens befallningshavande fastställa ändringen. Lagrådets förslag skulle motverka stadsplaneutredningens strävan, att Konungens befallningshavande skall i större utsträckning än nu pröva frågan om fastställelse av stadsplaneändringar.»

Utskottet.

Föredragande departementschefen har motiverat förslaget att överflytta beslutanderätten rörande stadsplaneändringar av mindre vikt från stadsfullmäktige till byggnadsnämnden med den tidsvinst man därigenom skulle erhålla samt med att stadsfullmäktige skulle befrias från ett antal ärenden av mindre betydelse. Samtidigt skulle enligt förslaget stadsfullmäktige alltid ha möjlighet att förbehålla sig avgörandet och därigenom utöva inflytande på dylika ärendens behandling. Någon rubbning i princip av den kommunala självstyrelsen skulle alltså icke äga rum.

Även stadsplaneändringar, som icke avse planens grunddrag och ej heller innefatta väsentlig avvikelse från vad som förut varit gällande, äro emellertid ofta — och i skilda hänseenden — av betydelse för en stads utveckling. Det ter sig därför betänkligt att låta annan myndighet än stadsfullmäktige fatta beslut därom. Vidare torde ock i realiteten den föreslagna lydelsen av 3 § innebära en rubbning av den kommunala självstyrelsen. Byggnadsnämndens ledamöter äro visserligen med undantag av en, som utses av magistraten, valda av stadsfullmäktige. Det avgörande inflytandet å nämndens beslut torde emellertid vanligen tillkomma den av magistraten utsedde ledamoten, som oftast själv är ledamot av magistraten, ävensom stadsarkitekten eller den person, som eljest är sakkunnigt biträde hos nämnden. Det kommunala inflytandet i nämnden blir då föga framträdande. Det föreslagna stadgandet om rätt för stadsfullmäktige att förbehålla sig avgörandet av ärende av ifrågavarande beskaffenhet synes icke utgöra ett i alla fall verksamt korrektiv mot de olägenheter, som följa härav.

Vid nu nämnda förhållanden synes det utskottet som om den icke alltför avsevärda tidsvinst, som genom förslaget står att vinna, icke motiverar ett överflyttande av beslutanderätten i vissa stadsplaneärenden från stadsfull-

mäktige till byggnadsnämnden. Utskottet anser sig därför icke kunna förorda Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Då utskottet avstyrker, att stadsplaneändringar i vissa fall må kunna antagas av byggnadsnämnden, måste det avstyrka även 5 a § byggnadsstadgan i dess föreslagna lydelse. Det kunde ifrågasättas att låta paragrafen giva regler om gränsdragningen mellan Kungl. Maj:ts och Konungens befallningshavandes befogenhet att fastställa stadsplaneändringar. Utskottet, som i likhet med departementschefen icke har något att erinra mot att bestämmelsen i 3 § stadsplanelagen om Konungens befallningshavandes befogenhet att fastställa stadsplaneändringar icke tolkas snävt, anser emellertid, att eventuella bestämmelser om denna gränsdragning böra lämnas i annan form.

Bifalles vad utskottet hemställt i fråga om 3 § föranledes därav viss jämkning i lagens ingress.

14, 15 och 17 §§.

I 14 § stadgas för närvarande, att om stadsfullmäktige beslutat antaga eller ändra stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser för visst område, nybyggnad ej får företagas inom området, innan frågan om fastställelse prövats; dock må Konungens befallningshavande meddela tillstånd till nybyggnad, såvida genomförandet av beslutet icke därigenom försvåras.

Är för visst område fråga väckt om antagande eller ändring av stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser, äger enligt nuvarande lydelsen av 15 § Konungens befallningshavande på framställning av staden meddela förbud att verkställa nybyggnad inom området utan tillstånd av Konungens befallningshavande. Sådant förbud gäller intill dess stadsfullmäktige beslutat i frågan, dock ej längre än ett år. Uppkommer behov av förlängning av denna tid, äger Konungens befallningshavande medgiva sådan; dock skall beslutet härom underställas Konungens prövning.

Enligt 17 § första och andra styckena är inom byggnadskvarter nybyggnad icke tillåten å mark, som ej blivit indelad till tomter, och får, därest fråga är väckt om ändring i tomtindelning, nybyggnad ej företagas å tomt som därav beröres innan frågan slutligen prövats. Tredje stycket i paragrafen innehåller, att utan hinder av vad sålunda stadgats Konungens befallningshavande må meddela tillstånd till nybyggnad, då synnerliga skäl därtill äro och nybyggnaden prövas ej medföra hinder för lämplig tomtindelning inom kvarteret.

Stadsplaneutredningen har påpekat, att vid prövning hos Kungl. Maj:t av ärenden rörande undantag från förbudet i 13 § mot nybyggnad i strid mot fastställd stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser undantag ej sällan i samma ärende krävdes även från byggnadsförbuden i 14 och 15 §§. Då undantag enligt 14 och 15 §§ finge meddelas endast av Konungens befallningshavande, följde härav att, sedan Kungl. Maj:t lämnat medgivande enligt 13 §, ärendet måste underställas jämväl Konungens befallningshavande, innan sökanden kunde erhålla byggnadslov. Enär detta förhållan-

de uppenbarligen icke vore tillfredsställande, har utredningen föreslagit, att rätt att giva dispens enligt 14 och 15 §§ även tillerkännes Kungl. Maj:t, varigenom möjliggöres samtidig prövning av dispensbehovet i hela dess vidd. Enligt stadsplaneutredningens förslag borde vidare, då dispensansökan prövades av Kungl. Maj:t, kunna eftergivnas det nu i 14 § för dispens uppställda villkoret, att genomförandet av ifrågavarande stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser icke försvårades. Beträffande 17 § har utredningen framhållit, att den omständigheten, att Kungl. Maj:t icke kunde medgiva dispens enligt nämnda paragraf, föranledde olägenheter av samma slag som de vilka för motsvarande fall framhållits under 14 och 15 §§. Vidare vore det anmärkningsvärt, att byggnadsnämnd i 118 § byggnadsstadgan med stöd av 13 § stadsplanelagen tillagts befogenhet att beträffande provisoriska byggnader meddela dispens från stadsplan och stadsplanebestämmelser men att möjlighet för närvarande saknades att tillerkänna nämnden liknande rätt att dispensera från bestämmelserna i 17 §. Utredningen har fördenskull föreslagit, att den nuvarande dispensrätten för Konungens befallningshavande skulle — i överensstämmelse med motsvarande undantagsbestämmelse i 13 § — utbytas mot en allmän föreskrift om rätt för Konungen och enligt föreskrifter, som av Konungen meddelas i allmän författning, jämväl myndighet varom där förmäles att medgiva tillstånd till nybyggnad utan hinder av bestämmelserna i första och andra styckena, då särskilda skäl därtill äro och nybyggnaden ej medför hinder för lämplig tomtindelning inom kvarteret. I enlighet härmed har stadsplaneutredningen i 118 § 1 mom. byggnadsstadgan upptagit föreskrift, som ger byggnadsnämnden rätt att i fråga om tillfällig byggnad medgiva undantag från 17 § första och andra styckena stadsplanelagen. Vidare har utredningen i 118 § 3 mom. byggnadsstadgan infört bemyndigande för Konungens befallningshavande, i huvudsak motsvarande det nu i 17 § stadsplanelagen upptagna. Den dispensrätt som enligt utredningens förslag skulle tillkomma Kungl. Maj:t är i viss mån vidsträcktare än den som Konungens befallningshavande för närvarande äger enligt 17 §. I stället för »synnerliga» skäl skulle nämligen fordras allenast, att »särskilda» skäl föreligga.

De föreslagna ändringarna i 14, 15 och 17 §§ hava i allmänhet vunnit anslutning i de avgivna yttrandena.

Föredragande departementschefen yttrade vid remissen till lagrådet beträffande de föreslagna ändringarna i 14 och 15 §§:

»Förslaget att giva Kungl. Maj:t befogenhet att bevilja dispens från byggnadsförbudet i 14 och 15 §§ torde vara praktiskt. Därigenom möjliggöres för Kungl. Maj:t att, då i samma ärende kräves undantag både från nyssnämnda förbud och från byggnadsförbudet i 13 §, i ett sammanhang avgöra ärendet utan att det, såsom för närvarande måste ske, behöver prövas jämväl av Konungens befallningshavande. Även i andra fall kan det stundom vara önskvärt, att Kungl. Maj:t äger möjlighet att medgiva undantag från

förbuden enligt 14 eller 15 §. Någon fara, att Konungens befallningshavande och Kungl. Maj:t, vilka enligt förslaget skulle kunna var för sig medgiva dispens, skola oberoende av varandra fatta beslut i samma ärende, synes ej föreligga, enär Kungl. Maj:t icke torde underlåta att i ärendet inhämta yttrande av Konungens befallningshavande. Att inskränka Kungl. Maj:ts dispensbefogenhet enligt 14 § så som för närvarande gäller i fråga om Konungens befallningshavandes motsvarande dispensrätt, eller alltså till sådana fall då byggnaden i fråga icke försvårar planens eller bestämmelsernas genomförande, torde icke vara påkallat.»

Beträffande den föreslagna ändringen i 17 § uttalade departementschefen, att det såsom stadsplaneutredningen framhållit torde vara en brist, att Kungl. Maj:t icke hade befogenhet att medgiva undantag från det i nämnda paragraf stadgade förbudet mot nybyggnad å icke tomtindelad mark. En ändring i enlighet med utredningens förslag syntes därför vara lämplig.

Lagrådet anförde i denna del:

»De huvudsakliga ändringarna i förevarande paragrafer hava ansetts be-
tingade därav att vid prövning hos Kungl. Maj:t av ärenden rörande undan-
tag från förbudet i 13 § mot nybyggnad i strid med fastställd stadsplan,
stomplan eller utomplansbestämmelser undantag ej sällan krävas även från
byggnadsförbuden i 14, 15 och 17 §§. Då undantag enligt dessa senare para-
grafer finge meddelas endast av Konungens befallningshavande, följde därav
att sedan Kungl. Maj:t för sin del lämnat tillstånd till nybyggnad ärendet
måste underställas jämväl Konungens befallningshavande, innan sökanden
kunde erhålla byggnadslov. Utredningen har funnit detta förhållande icke
vara tillfredsställande och fördens skull föreslagit, att rätt att giva dispens
enligt sistnämnda paragrafer tillerkännes även Kungl. Maj:t, varigenom
skulle möjliggöras samtidig prövning av dispensbehovet i hela dess vidd.
Denna huvudsakligen praktiskt-administrativa angelägenhet torde vid lag-
stiftningens tillkomst hava förutsatts kunna ordnas på lämpligt sätt utan att
olägenhet eller tidsutdräkt skulle behöva i nämnvärd grad uppstå. Det kan
sålunda erinras att Konungens befallningshavandes utlåtande över framställ-
ning om undantag från förbudet i 13 § städse torde erfordras. Naturligt sy-
nes då vara, att Konungens befallningshavande vid avgivande av sitt utlåtande
för egen del tager ställning till samtidigt föreliggande framställning om be-
frielse från övriga förbud och förty, därest formligt beslut icke anses böra
träffas redan före Kungl. Maj:ts avgörande, är beredd att i omedelbar an-
slutning därtill fatta och expediera sådant. Nära till hands låge också att
till undvikande av dröjsmål vid behandlingen av dessa ärenden jämväl an-
sökning i vad den berörde 13 § ingåves till Konungens befallningshavande
(jfr förslaget i 75 § om ingivande till Konungens befallningshavande av vissa
till Kungl. Maj:t ställda besvär). Av utredningen framgår ej huruvida något
försök gjorts att genom samordnande av handläggningen av dessa ärenden
eller eljest söka komma till rätta med vad därutinnan brister. Vid sådant för-

hållande synes det kunna ifrågasättas huruvida icke en dylik utväg borde prövas innan en eljest icke erforderlig lagändring vidtages.

Anses emellertid en sådan redan nu böra komma till stånd, synes denna knappast böra utformas på sätt som skett. Medan sålunda i 14 och 15 §§ dispensbefogenhet tillagts såväl Kungl. Maj:t som Konungens befallningshavande utan att i lagen eller eljest angivits vilken av dessa myndigheter befogenheten tillkommer i det särskilda fallet — något som synes påkallat såväl för myndigheten som för den dispens sökande allmänheten — har i 17 § såtillvida en annan väg beträffs, att Kungl. Maj:t och enligt föreskrifter, som av Konungen meddelas i allmän författning, jämväl myndighet varom där förmäles medgivits rätt att dispensera, varjämte i byggnadsstadgan (118 § 3 mom.) dispensrätt tillerkänts uteslutande Konungens befallningshavande. En enhetlig lösning torde böra eftersträvas. I överensstämmelse med den metod som hittills kommit till användning i förevarande lagstiftning lärer vidare regleringen av dispensrätten, såvitt nu är i fråga, böra ske i lagen och icke tillika i byggnadsstadgan. Något behov att låta Kungl. Maj:t utöva denna i andra fall än de i det föregående angivna har icke visats föreligga. Med hänsyn härtill och då ett överflyttande av rätten till Kungl. Maj:t i vidare omfattning än som är nödigt skulle stå i strid med förslagens syfte att ernå förenklad och skyndsammare handläggning, synes överflyttningen av dispensrätten från Konungens befallningshavande till Kungl. Maj:t böra begränsas till fall där nybyggnaden är beroende av undanag jämväl från förbudet enligt 13 §. Tillräcklig anledning att i detta sammanhang eftergiva eller mildra de i 14 och 17 §§ uppställda villkoren för Konungens befallningshavandes dispensrätt torde icke föreligga.

Mot det i 17 § upptagna bemyndigandet i syfte att möjliggöra för byggnadsnämnd att i fråga om tillfällig byggnad medgiva undantag från där stadgade förbud på enahanda sätt som nu gäller i fråga om undantag från förbudet i 13 § synes i och för sig intet vara att erinra (jfr förslaget till ändringar i byggnadsstadgan 118 § 1 mom.).

I enlighet med vad nu anförts torde under angiven förutsättning dels, med bibehållande såvitt här är i fråga av den nuvarande lydelsen av 14 och 15 §§, under en särskild paragraf, förslagsvis betecknad 17 a §, böra upptagas ett stadgande av det innehåll att, där nybyggnad, som efter vad i 14, 15 eller 17 § sägs icke må företagas utan tillstånd av Konungens befallningshavande, är beroende av undantag jämväl från förbudet enligt 13 §, frågan om tillstånd till nybyggnaden skall i ett sammanhang prövas av Konungen, dels ock till 17 § sista stycket böra fogas en ny punkt av innehåll att sådant tillstånd ock må under enahanda villkor givas enligt föreskrifter, som av Konungen meddelas i allmän författning, av myndighet varom där förmäles.

Bifall härtill föranleder ändring i lagens ingress.»

Föredragande departementschefen anförde i anledning av dessa lagrådets uttalanden:

»Beträffande 14, 15 och 17 §§ i det remitterade lagförslaget har lagrådet

förordat bl a., att därest viss dispensrätt för Kungl. Maj:t ansåges böra införas i där angivna fall, den skulle inskränkas till sådana fall, då nybyggnad vore beroende av undantag jämväl från förbudet enligt 13 §, och att bestämmelse i ämnet skulle upptagas såsom en särskild paragraf. Med anledning av vad lagrådet anfört vill jag, som alltjämt anser dispensrätten för Kungl. Maj:t erforderlig, för min del förorda, att en dylik begränsning införes i 14 och 15 §§. I fråga om 14 § torde vidare, såsom lagrådet jämväl föreslagit, befogenheten för Kungl. Maj:t att medgiva dispens kunna inskränkas att gälla under den förutsättning som nu upptages i lagrummet. Däremot torde 17 § i förslaget, som utformats i anslutning till lydelsen av 13 § i gällande lag, lämpligen böra behålla den lydelse som den har i det remitterade förslaget.»

I likhet med lagrådet och föredragande departementschefen anser utskottet det vara välbetänt, att Kungl. Maj:t erhåller möjlighet att dispensera från de i förevarande paragrafer stadgade nybyggnadsförbuden i de fall, då nybyggnaden är beroende av undantag jämväl från förbudet i 13 §. Bestämmelsen om dispens i 17 § synes lämpligast böra såsom i förslaget skett utformas i anslutning till motsvarande stadgande i 13 §.

Utskottet.

Såsom ovan anförts har utskottet icke ansett sig böra tillstyrka den i 3 § föreslagna ändringen, att byggnadsnämnd i vissa fall skall kunna antaga stadsplaneändring. Med hänsyn härtill synas de föreslagna jämkningar i 14 och 15 §§, som föranletts av propositionens ståndpunkt i nämnda hänseende, icke böra vidtagas.

18 och 63 §§.

Å mark som indelats till tomter får enligt första stycket i 18 § nybyggnad ej företagas i strid mot tomtindelningen. 18 § andra stycket innehåller, att nybyggnad icke är tillåten å tomt, som ej är rättsligen bestående.

18 § gäller stadsplanlagda områden. Har tomtindelning fastställts inom område för vilket byggnadsplan är gällande, får enligt 63 § andra stycket nybyggnad ej företagas i strid mot tomtindelningen.

Vidkommande nu nämnda §§ har s t a d s p l a n e u t r e d n i n g e n framhållit, att fall kunde förekomma, då det måste anses rimligt att medgivande till nybyggnad lämnades, oaktat fordringarna i 18 § första och andra styckena eller 63 § andra stycket icke vore uppfyllda. En viss möjlighet till dispens från dessa bestämmelser syntes sålunda böra finnas. Dispensrätten borde emellertid tillämpas med den största försiktighet och borde ej tillkomma annan än Kungl. Maj:t. I enlighet härmed har utredningen föreslagit, att Kungl. Maj:t skall, om synnerliga skäl därtill äro, för särskilt fall kunna medgiva undantag från berörda bestämmelser. Enligt uttalande i utredningens motiv borde sådant undantag ej medgivas om enskildas, t. ex. inteckningshavares, eller stadens intressen därigenom trädde för nära. Kunde exempelvis genom det byggnadsföretag, som dispensansökningen avsåge, uppkomma lösenskyldighet för staden, borde ansökningen ej bifallas utan

att staden givit sitt samtycke därtill. Ej heller borde dispens beviljas, om icke sökanden vidtagit alla på honom ankommande åtgärder för att fortast möjligt åvägabringa en rättsligen bestående tomtindelning i överensstämmelse med den, som genom dispensen sanktionerats.

Ifrågavarande ändringar ha i allmänhet tillstyrkts i de avgivna yttrandena.

Vid remissen till lagrådet anförde *föredragande departementschefen*, att det syntes otillfredsställande, att möjlighet överhuvud icke förefunnos att dispensera från förbuden i förevarande paragrafer, samt att de föreslagna ändringarna därför syntes lämpliga. Prövningen av ärenden om dispens från 63 § andra stycket borde dock kunna anförtros åt Konungens befallningshavande. Departementschefen förutsatte, att Kungl. Maj:t icke komme att medgiva dispens från förbuden i förevarande paragrafer, om samhällets eller enskildas intressen därigenom trädde för nära, samt att dispensrätten även i övrigt komme att begagnas med nödig försiktighet.

Lagrådet yttrade beträffande dessa ändringar:

»Förslaget att införa möjlighet till dispens från de i första och andra styckena av denna paragraf stadgade förbuden mot nybyggnad i strid mot tomtindelning eller å tomt, som ej är rättsligen bestående, innebär ett bestämt avsteg från vad som hittills varit gällande och vari ändring tidigare ansetts icke böra ske. Tomtindelning avser i första hand kvarTERS indelande i byggnadstomter, och stadgandet i första stycket ger uttryck för principen att den administrativa tomtindelningen har bindande verkan i avseende å kvarTERS bebyggande. Nybyggnad bör alltså icke få ske utöver gällande tomtgräns. Tomtindelning innefattar emellertid numera tillika ett konstitutivt moment i fråga om fastighetsbildningen inom stadsplanlagda områden. Tomt bildas visserligen administrativt genom tomtindelning, men en sålunda bildad tomt är ej att anse såsom rättsligen bestående fastighet, innan tomten blivit införd i tomtboken efter ty i 7 kap. 3 § fastighetsbildningslagen är stadgat eller — för det fall att tomten bildats av mark som hör till särskilda fastigheter — rättens medgivande till sammanläggning av områdena enligt 3 kap. samma lag lämnats. Bestämmelsen i förevarande paragraf i stadsplanlagen därom, att nybyggnad icke är tillåten å tomt som ej är rättsligen bestående, är för närvarande det enda medel som finnes för att framtvunga rättslig tomtbildning, åtminstone beträffande de fall då tomt skall bildas av flera fastigheter eller fastighetsdelar.

Det lärer vara klart, att dessa för fastighetsbildningen inom stadsplanlagda områden och därmed också för realkrediten grundläggande normer icke utan våda för ordningen och redan inom fastighetsväsendet kunna få efter sättas vid tomts bebyggande samt att de förty principiellt måste vara ovillkorligen gällande och icke utan tvingande skäl böra kunna eftergivnas. Vad stadsplaneutredningen till stöd för den ifrågasatta dispensmöjligheten åberopat synes lagrådet näppeligen övertygande. — — — — —

Trots vad nu anförts synes det dock lagrådet icke kunna bestridas att under vissa förhållanden den föreslagna dispensmöjligheten skulle kunna vara av betydelse. Lagrådet syftar härvid närmast på de fall, då fråga är om sådan reparation eller ändring av befintlig byggnad som enligt särskild föreskrift är att hänföra till nybyggnad, men byggnaden är äldre än tomtindelningen eller ock tomten efter byggnadens tillkomst undergått förändring. En dylik nybyggnad skulle med nuvarande bestämmelser ofta kunna i avsevärd grad försvåras, vilket för vissa fall knappast kan synas rimligt.

Under erinran om angelägenheten av att en dispensbefogenhet i nu förevarande hänseende kommer att utövas med yttersta varsamhet finner lagrådet den föreslagna ändringen kunna godtagas.»

I anledning av lagrådets yttrande på denna punkt hänvisade *föredragande departementschefen* till sitt förut gjorda uttalande, att den föreslagna dispensrätten måste tillämpas med nödig försiktighet.

Utskottet tillstyrker de föreslagna ändringarna i förevarande paragrafer. I anslutning till vad både föredragande departementschefen och lagrådet anført vill dock jämväl utskottet betona vikten av att dispensbefogenheten utövas med stor varsamhet.

Utskottet.

75 §.

Stadsplaneutredningen har framhållit, att av gällande stadgande i 123 § 1 mom. första stycket byggnadsstadgan följde att, om byggnadsnämnden, i enlighet med vad utredningen föreslagit under 3 § stadsplanlagen, antog stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser eller ändring däri, talan mot nämndens beslut skulle få fullföljas hos Konungens befallningshavande inom en månad efter beslutets delgivning med klaganden. Att tiden för besvär över byggnadsnämndens beslut att antaga stadsplan m. m. sålunda skulle bli va beroende av beslutets delgivning med därav berörda sakägare, vore icke tillfredsställande. En sådan delgivning mötte mycket stora svårigheter och vore i ärenden av större räckvidd praktiskt taget omöjlig att genomföra i full utsträckning. Till jämförelse härmed kunde erinras, att beträffande klagan över motsvarande beslut av stadsfullmäktige gällde enligt 76 § lagen om kommunalstyrelse i stad en besvärstid av tjugu dagar, räknat från den dag då stadsfullmäktiges protokoll offentligen upplästes. Ett besvärsförfarande sådant som det i fråga om stadsfullmäktiges beslut föreskrivna syntes emellertid icke lämpligen kunna stadgas beträffande beslut av byggnadsnämnd.

Erfarenheten visade, enligt vad utredningen vidare uttalat, att rätten till besvär över stadsfullmäktiges beslut att antaga stadsplaneförslag kunde medföra en högst avsevärd förlängning av tiden för slutlig prövning och fastställelse av förslaget. En av byggnadsstyrelsen verkställd utredning visade därjämte, att ifrågavarande besvärsrätt icke hade någon praktisk betydelse ur rättssäkerhetssynpunkt. Sakägarnas berättigade intressen bleve till-

varatagna, oavsett om de gjordes gällande besvärsvägen eller i annan ordning.

De formella invändningar, som kunde vara att anföra mot stadsfullmäktiges eller byggnadsnämnds beslut om antagande av stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser, kunde enligt utredningens mening beaktas av Konungens befallningshavande eller Kungl. Maj:t likaväl i samband med fastställelseprövningen som i särskilda besvärsmål. Enligt 19 § byggnadsstadgan skulle sakägarna hållas underrättade om ett stadsplaneförslags olika utvecklingsstadier. Innan förslaget antoges, hade sakägarna alltså beretts tillfälle att taga ställning till detsamma. Skulle någon anse sin rätt kränkt, vore det den missnöjde obetaget att framföra sina erinringar såväl hos Konungens befallningshavande som hos Kungl. Maj:t, om Konungens befallningshavande jämlikt 3 § stadsplanelagen ej ägde fastställa förslaget. Någon formelig besvärsmålsrätt härför erfordrades icke. Skulle Konungens befallningshavande fastställa ett underställt förslag trots framställda erinringar, hade den missnöjde enligt 75 § stadsplanelagen möjlighet att hos Kungl. Maj:t överklaga Konungens befallningshavandes beslut. Med hänsyn till vad sålunda anförts har utredningen ansett förbud böra införas mot överklagande av stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser eller av ändring i sådan plan eller sådana bestämmelser.

Samma skäl motiverade, att förbud även stadgades mot klagan över byggnadsnämnds beslut som innefattade antagande av tomtindelning eller ändring däri.

Bestämmelser i överensstämmelse med vad sålunda förordats ha av utredningen upptagits i 123 § 1 mom. byggnadsstadgan.

Konungens befallningshavandes beslut om tomtindelning meddelas för närvarande efter anslag och överklagas genom besvär inom en månad efter dagen för beslutet. Konungens befallningshavandes beslut angående stadsplan, stomplan, byggnadsplan och utomplansbestämmelser överklagas genom besvär inom viss tid efter det att klaganden erhöll kännedom om beslutet. Sådan kännedom anses klaganden få genom beslutets kungörande i kyrka.

Stadsplaneutredningen har föreslagit, att även sistnämnda beslut skola meddelas efter anslag och överklagas inom viss tid efter meddelandet. Som skäl härför har utredningen anført, att det vore av vikt, att en bestämd utgångspunkt erhöles för besvärstidens beräkning och att fastställelsebeslutens ikraftträdande icke fördröjdes mer än som vore nödvändigt. I sistnämnda hänseende vore att märka, att Konungens befallningshavandes fastställelsebeslut i stadsplane-, stomplane- och byggnadsplaneärenden liksom beträffande utomplansbestämmelser regelmässigt föreginges av ett utställningsförfarande, därvid tillfälle bereddes sakägarna att granska uppgjorda förslag och framföra eventuella erinringar. Man syntes få förut-sätta att sakägare, som sålunda erhöles kännedom om föreliggande förslag, därest han vore intresserad av dettas vidare öde, hölle sig underrättad om

ärendets behandling och utgång hos Konungens befallningshavande på samma sätt som han nu syntes få göra då fråga vore om beslut rörande tomtindelning.

Slutligen har stadsplaneutredningen framställt förslag om viss inskränkning i sakägarnas besvärsmätt. För närvarande gäller att klagan över Konungens befallningshavandes beslut, varigenom fastställts av byggnadsnämnd antaget förslag till ny eller förändrad tomtindelning, ej må föras av byggnadsnämnden eller av sakägare, som skriftligen godkänt förslaget. För att Konungens befallningshavandes beslut i tomtindelningsärende omedelbart skall vinna laga kraft fordras alltså nu, att förslaget till tomtindelning skriftligen godkänts av samtliga sakägare. Utredningen har framhållit, att det kunde möta svårigheter att förvärva dylikt skriftligt godkännande av alla berörda intressenter, även om vederbörande ej hade någon egentlig anledning till erinran mot det upprättade förslaget. Fordran på formligt skriftligt godkännande syntes onödig. Sakägarnas intresse av att få fullfölja talan mot ett beslut, som gått dem emot, syntes kunna tillgodoses på ett mindre omständligt sätt. Det vore rimligt att den, som icke senast hos Konungens befallningshavande framställt erinringar, icke därefter skulle ha rätt att göra sådana gällande. Utredningen har därför föreslagit, att den nuvarande fullföljdsbestämmelsen skulle utbytas mot ett stadgande av innehåll, att besvär över Konungens befallningshavandes beslut, varigenom ett av byggnadsnämnden antaget förslag till tomtindelning till alla delar fastställts, finge föras allenast av sakägare, som i ärendet framställt yrkande vilket helt eller delvis lämnats utan bifall. Yrkande som nu nämnts kunde göras antingen skriftligen eller muntligen. Framfördes yrkandet skriftligen, komme det att bifogas handlingarna i ärendet. Ett muntligen framfört yrkande, exempelvis vid förhandlingar inför byggnadsnämnden, borde protokollföras och på detta sätt bringas till den högre instansens kännedom. Samma skäl, som motiverade det föreslagna fullföljdsförbudet beträffande Konungens befallningshavandes beslut att fastställa av byggnadsnämnd antaget förslag till tomtindelning, borde enligt utredningens mening föranleda, att motsvarande förbudsbestämmelser infördes i fråga om Konungens befallningshavandes beslut i stadsplane- och stomplaneärenden ävensom i ärenden rörande utomplansbestämmelser i stad. I övergångsbestämmelserna borde stadgas, att de nya fullföljdsbestämmelserna icke skulle gälla beträffande beslut, som meddelats före lagändringens ikraftträdande.

Stadsplaneutredningens förslag i förevarande delar har i allmänhet tillstyrkts i de avgivna yttrandena.

Föredragande departementschefen yttrade härutinnan vid remissen till lagrådet:

»Den nuvarande rätten att anföra besvär över stadsfullmäktiges beslut om antagande av stadsplan enligt vad i kommunallagarna är stadgat torde, såsom stadsplaneutredningen anfört, för sakägarna vara utan nämnvärd praktisk betydelse. Erfarenheten har visat, att de besvär som förekommit över dylika stadsfullmäktigebeslut i regel icke avsett sådana förhållanden i ärendets

handläggning som kunnat giva Konungens befallningshavande anledning att bifalla besvären. Eftersom stadsplans antagande alltid följes av fastställelseprövning, bliva sakägarna i tillfälle att framföra sina erinringar hos fastställelsemyndigheten, vare sig besvär anföras eller ej. Är fråga om stadsplaneändring av beskaffenhet att kunna fastställas av Konungens befallningshavande, kan vidare fastställelsebeslutet överklagas enligt reglerna i 75 § stadsplanelagen. Rätten att därjämte i den ordning som stadgas i kommunal-lagarna föra talan mot stadsfullmäktiges ifrågavarande beslut kan medföra betydande tidsförlust vid stadsplaneärendenas behandling. Får byggnadsnämnden, såsom under 3 § stadsplanelagen föreslagits, rätt att antaga vissa stadsplaneändringar, skulle besvärsmätt medföra särskilda olägenheter på grund av det omständliga delgivningsförfarande som för närvarande tillämpas beträffande byggnadsnämnds beslut. Vad nu anförts gäller i stort sett även talan mot beslut om antagande av stomplan, utomplansbestämmelser och tomtindelning. Utredningens förslag om förbud i alla dessa fall mot att anföras särskild talan mot beslutet, vilket förslag tillstyrks i praktiskt taget alla de av-givna yttrandena, synes därför böra genomföras.

Mot stadsplaneutredningens förslag att i fråga om överklagande av Konungens befallningshavandes beslut jämställa ärenden rörande stadsplan, stomplan, byggnadsplan och utomplansbestämmelser med ärenden rörande tomtindelning torde icke vara något att erinra. Att Konungens befallningshavandes beslut i dessa ärenden i samtliga fall kommer att meddelas efter anslag synes vara till fördel utan att sakägarnas intresse därigenom trädes för när. De föreslagna närmare reglerna för besvärsmätt förklarandet synes även lämpliga. I lagen torde emellertid böra införas föreskrift om att handlingarna i ärendet skola av Konungens befallningshavande insändas till Kungl. Maj:t utan dröjsmål.

Förslaget att Konungens befallningshavandes beslut om tomtindelning eller ändring av stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser i vissa fall icke skall få överklagas är ägnat att medföra ej oväsentlig tidsvinst vid dessa ärendens behandling. Av särskild betydelse synes vara, att möjlighet därigenom skulle beredas Konungens befallningshavande att i brådskande fall på en gång fastställa stadsplaneändring och därav beroende tomtindelning.

Enligt förslaget skola sakägarna städse ha rätt att besvara sig, därest ett av stadsfullmäktige eller byggnadsnämnden antaget förslag om ändring av stadsplan, stomplan, utomplansbestämmelser eller tomtindelning icke fastställts eller någon del av förslaget undantagits från fastställelse. Att klagorätt även tillkommer byggnadsnämnden, om dess beslut att antaga tomtindelning eller ändring av stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser icke av Konungens befallningshavande oförändrat fastställs, följer av allmänna kommunalrättsliga principer. Drätselkammaren torde därjämte böra äga att å stadens vägnar överklaga Konungens befallningshavandes beslut på samma sätt som annan sakägare. Bestämmelse härom bör som förut nämnts införas i 123 § byggnadsstadgan.

För att sakägare skall anses ha framställt yrkande »i ärendet» och på den grund äga besvärsmätt enligt förslaget fordras, såsom utredningen påpekat, givetvis ej, att yrkandet gjorts efter det att beslut meddelats om förslagets antagande och fastställelsefrågan sålunda blivit anhängig hos Konungens befallningshavande. Yrkandet kan ha skett under ärendets handläggning dessförinnan, således även vid den förberedande behandlingen innan förslag ännu uppgjorts. Yrkandet kan vidare ha framställts antingen skriftligen eller muntligen. Ett skriftligen framfört yrkande bifogas akten och kommer på detta sätt till Konungens befallningshavandes kännedom. Framställes yrkandet muntligen, skall det givetvis upptecknas på lämpligt sätt av den myndighet eller tjänsteman, som upptager yrkandet. Enklast torde detta ske genom att med myndighetens hjälp en anmärkningsskrift uppsättes, som bekräftas med sakägarens namnunderskrift. I andra fall kan det vara lämpligt att yrkandet intages i myndighetens protokoll.»

Lagrådet har beträffande de föreslagna fullföljdsreglerna, såvitt de avse tomtindelningens ärenden, anfört:

»Före 1931 års stadsplanelag gällde vid fullföljd av talan mot Konungens befallningshavandes beslut att besvärstiden räknades — liksom för närvarande i fråga om byggnadsnämnds beslut — från det klaganden erhållit del av beslutet. Förbud för sakägare som skriftligen godkänt tomtindelningens förslaget att överklaga Konungens befallningshavandes — liksom byggnadsnämndens — beslut fanns då ej stadgat. Med hänsyn till de viktiga rättsverkningar för både staden och den enskilde som vore knutna vid tomtindelningens fastställande ansågs vid lagens tillkomst en fast utgångspunkt för besvärstidens beräkning vara nödvändig, och då sakägare utan större kostnad och besvär kunde erhålla kännedom om beslut, som Konungens befallningshavande utfärdat efter anslag, ansågs betänklighet icke möta mot införande av föreskrift att besvärstiden räknades från den dag beslutet i dylik ordning meddelats; därvid förutsattes att underrättelse om beslutet intogs i länskungörelserna. Denna ändring befanns emellertid icke tillfyllest för tillgodoseende av behovet att underlätta och påskynda tomtindelningens förfarandet. Redan 1936 tillkom sålunda fullföljdsförbudet för den, som skriftligen godkänt förslaget, tillika med delgivningssättet beträffande markägare som är okänd eller utrikes. Vid förslagets framläggande erinrade departementschefen, att enligt den uppfattning som allmänt gjort sig gällande bland de på området sakkunniga möjlighet till tidsbesparing knappast vore till finnandes annat än i fråga om den tid som åtginge från det byggnadsnämnden fattat sitt beslut om tomtindelningens förslagets godkännande och till dess Konungens befallningshavandes laga kraftägande beslut om fastställelse därå föreläge, att det emellertid icke vore att tillråda att införa en allmän regel varigenom Konungens befallningshavande skulle kunna fastställa tomtindelningen förrän den stadgade besvärstiden av en månad förflutit efter det samtliga sakägare bevisligen fått del av byggnadsnämndens beslut om tomtindelningens antagande och nämndens beslut alltså vunnit laga kraft samt att genom det framlagda förslaget i det övervägande antalet fall torde

kunna vinnas en så väsentlig tidsbesparing att ytterligare åtgärder för förfarandets påskyndande i dessa fall knappast vore av behovet påkallade.

Den nu föreslagna lagstiftningen bryter radikalt med vad hittills gällt och antagits så sent som 1936. — — —

Enligt lagrådets mening ha, sedan frågan senast var föremål för statsmakternas prövning, sådana förhållanden näppeligen inträffat att de kunna motivera ett så långt gående steg som här föreslås. — — — Lagrådet anser för sin del det ur rättssäkerhetssynpunkt icke kunna eftergivas, att sakägaren får en bestämd, ej alltför knappt tillmätt tid till förfogande för erinringar i samband med fastställelseprövningen, lämpligen i form av besvärstid. Även om besvärsrätten bibehålles, torde anordningar kunna träffas som minska den tidsutdräkt som därav skulle bliva en följd. Sålunda torde hinder ej möta att, på sätt skett i vissa andra fall, förkorta besvärstiden till exempelvis 20 dagar (jfr lagarna om kommunalstyrelse i stad och på landet 76 § resp. 81 §). Vidare torde, om än vissa invändningar däremot kunna framställas, föreskrift kunna meddelas att byggnadsnämnds, liksom Konungens befallningshavandes, beslut skola meddelas efter anslag och att besvärstiden skall räknas från dagen för beslutets meddelande. Sker så, torde böra övervägas, huruvida ej bör föreskrivas att kända sakägare böra omedelbart underrättas om att beslut fattats av byggnadsnämnden och om vad som skall iakttagas i avseende å rätten att fullfölja talan. Vidare lär naturligen bestämelsen att klagan över byggnadsnämndens beslut ej må föras av sakägare som skriftligen godkänt förslaget böra bibehållas (123 § 1 mom. sista stycket). Ett dylikt godkännande medför att tomtindelningen vinner laga kraft mot sådan sakägare. — — — Ur allmän förvaltningsrättslig synpunkt måste det framstå som en egendomlighet att enligt remissförslaget talan väl får föras mot den överordnade myndighetens beslut men ej mot det beslut av ett underordnat organ, vilket utgör föremål för överprövningen.

I detta sammanhang bör även beröras ett särskilt spörsmål, nämligen huruvida, då hos Konungens befallningshavande anförts besvär över byggnadsnämnds beslut att antaga tomtindelning eller ändring av sådan, Konungens befallningshavande äger att, i samband med att besvären ogillas och alltså utan att avvakta laga kraft å sitt sålunda meddelade beslut, företaga frågan om fastställelse av byggnadsnämndens beslut till avgörande. Om så kunde ske, skulle avsevärd tidsbesparing stå att vinna och den av utredningen påtalade dubbla prövningen i samma instans kunna undvikas. Då på det förevarande rättsområdet besvär över Konungens befallningshavandes beslut, såväl då det gäller ärenden vilka besvärsvägen dragas under Konungens befallningshavandes prövning som då fråga är om fastställelseärenden, skola fullföljas till en och samma myndighet, nämligen Kungl. Maj:t i statsrådet, och prövningen i båda fallen skall ske efter enahanda grunder, håller lagrådet före att någon befogad erinran icke kan göras mot ett sådant förfarande från Konungens befallningshavandes sida utan synes i stället regelmässigt böra så förfaras.

Vidtagas de ändringar och åtgärder i övrigt som nu ifrågasatts, torde där-

igenom praktiskt taget vinnas samma tidsbesparing som enligt remissförslaget.»

Vidare har *lagrådet*, såvitt angår stadsplaneärenden, anført:

»I fråga om *stadsplaneändring av mindre betydelse* ankommer det enligt remissförslagets 3 § i den av *lagrådet* tillstyrkta utformningen å byggnadsnämnd att antaga samt å Konungens befallningshavande att fastställa sådan av nämnden antagen ändring. Frågan om överklagande av såväl byggnadsnämnds som Konungens befallningshavandes beslut rörande stadsplaneändring jämställas enligt den föreslagna lagstiftningen i allo med motsvarande spörsmål beträffande tomtindelning. Således skulle bland annat byggnadsnämnds beslut om antagande av stadsplaneändring icke få överklagas. Av skäl som i det föregående anförts kan *lagrådet* icke tillstyrka förevarande förslag lika litet som fullföljdsförbudet i fråga om tomtindelningsärenden. Skälen för ett avstyrkande av fullföljdsförbudet väga här ej mindre tungt, enär en stadsplaneändring, även om den för samhället är av mindre vikt, kan för markägaren medföra kännbara ingrepp i förfoganderätten. Jämväl i övrigt får *lagrådet* hänvisa till vad i det föregående anförts i fråga om tomtindelningsärenden och således förorda att klagorätten såvitt gäller dessa stadsplaneändringar regleras i enlighet med vad som föreslagits beträffande tomtindelningsärendena.

Lagrådet vill här jämväl erinra om att den omständigheten att beslutanderätten i fråga om mindre stadsplaneändringar överflyttas från stadsfullmäktige till byggnadsnämnden föranleder — utan ändring i regeringsrättslagen — att prövningen av besvär i dessa ärenden i sista instans helt kommer att övergå från regeringsrätten till Kungl. Maj:t i statsrådet. Vål skulle vissa principiella invändningar kunna framställas mot en dylik omläggning, men jämförelsen med tomtindelningsärendena, beträffande vilka besvären som regel städse prövats av Kungl. Maj:t i statsrådet, är så framträdande, att det framstår som en naturlig lösning att dessa ärenden i förevarande hänseende behandlas på enahanda sätt. I den mån verkliga rättsfrågor uppkomma torde man kunna utgå från att Kungl. Maj:t skall inhämta regeringsrättens utlåtande innan besvärärendet avgöres (jfr propositionen till 1928 års riksdag nr 232 s. 9).

Enligt gällande rätt skola i fråga om *ny stadsplan och ändringar av större vikt* beslut av stadsfullmäktige för fastställelse underställas Kungl. Maj:t.

I det tidigare omförmälda syftet att ernå en snabbare behandling av stadsplaneärendena föreslås nu, att jämväl rätten att genom besvär föra talan mot stadsfullmäktigebeslut i dessa ärenden skall upphävas. Hinder härför har, enligt vad som anföres i remissprotokollet, ansetts icke föreligga enär besvärsrätten skulle ha visat sig vara utan nämnvärd praktisk betydelse. Såsom framgår av vad i det föregående anförts har *lagrådet* ställt sig avvissande till förslaget att borttaga fullföljdsrätten från byggnadsnämnd och därvid främst åberopat att ur rättssäkerhetssynpunkt sakägaren borde få åtminstone visst rådrum för ingivande av sina erinringar till fastställelsemynd-

digheten. Det ligger visserligen i sakens natur — med hänsyn till den tid som åtgår för beredande av ett stadsplaneärende av här ifrågavarande beskaffenhet, varöfver yttrande regelmässigt läres inhämtas från såväl Konungens befallningshavande som byggnadsstyrelsen — att sakägaren i normala fall har möjlighet att före ärendets avgörande inkomma med erinringar i samband med fastställelseprövningen, men någon säkerhet för att erforderligt rådrum kommer att stå honom till buds föreligger icke. Oberoende härav synas tillräckliga skäl näppeligen hava förebragts för en så osedvanlig åtgärd som avskärandet av fullföljdsrätten mot ett kommunalt beslut måste anses innebära. Därest besvärärendena handläggas med största möjliga skyndsamhet och remissförfarande ej ifrågakommer i andra fall än då verkligt behov därav måste anses föreligga, läres sålunda någon avsevärdare tidsförlust ej behöva uppstå på den grund att fastställelseärendena ej kunna avgöras förrän slutliga beslut föreligga i besvärärendena. Beaktas må dessutom att de ifrågavarande besvärsmålen enligt regeringsrättslagen i sista hand skola prövas av regeringsrätten och att således borttagandet av fullföljdsrätten även skulle innebära ändring av den praktiskt taget undantagslösa ordningen för prövning av kommunalbesluts laglighet. Det kan knappast anses välbetänkt att i en lagstiftning av närmast provisorisk natur till lösning upptaga ett spörsmål av så principiell natur som det föreliggande, så mycket mindre som en omgestaltning av plansystemet — vilken fråga läres vara föremål för stadsplaneutredningens fortsatta arbete — kan föranleda att spörsmålet om den kommunala besvärsrätten måste ses ur jämväl andra synpunkter än dem som nu föreligga. Lagrådet anser sig alltså icke kunna tillstyrka förslaget i vad det innefattar att särskild klagan ej må föras över stadsfullmäktiges beslut i de här avsedda ärendena. — —

Därest förslagets ståndpunkt att klagan ej må föras över stadsfullmäktiges beslut vidblives, anser lagrådet att bestämmelse om sådant förbud icke såsom enligt förslaget bör meddelas i administrativ ordning. Bestämmelsens principiella karaktär, innefattande ett avsteg såväl från kommunallagarnas stadganden om besvärsrätt i kommunala mål som från de grunder, varå regeringsrättslagens ifrågakommande stadganden måste anses vila, talar härför (jfr statens offentl. utredn. 1928: 2 s. 25 o. 31 samt propositionen till 1924 års riksdag nr 121 och första kammarens protokoll nr 44 s. 30 f.). Det läres vid angivna förhållanden vara påkallat att fullföljdsförbudet mot stadsfullmäktiges och — för enhetlighetens skull — jämväl mot byggnadsnämndens beslut meddelas i stadsplanelagen (75 §).»

I anledning av lagrådets avstyrkande av de föreslagna fullföljdsförbuden har *föredragande departementschefen* efter redogörelse för lagrådets anmärkningar anfört:

»Jag vill med anledning härav erinra, att nu berörda fullföljdsförbud tillstyrkts eller lämnats utan anmärkning i samtliga yttranden som avgivits över stadsplaneutredningens förslag utom i det som avgivits av stadsjuristen i Stockholm. Vid bedömandet av behovet av viss besvärstid får icke förbises,

att beslut om antagande av stadsplan eller tomtindelning skall föregås av ett utställningsförfarande samt att ändring i utställt förslag icke får ske utan att sakägarna fått tillfälle att framföra sina erinringar. Enligt min mening innebära fullföljdsförbuden en synnerligen välbehörlig förenkling av den nuvarande omständliga ordningen. Att fullföljdsförbuden skulle medföra någon risk ur rättssäkerhetssynpunkt kan jag icke finna. Däremot har erfarenheten visat, att särskilt rätten att hos Konungens befallningshavande anföra och sedermera hos Kungl. Maj:t fullfölja besvär över stadsfullmäktiges beslut i stadsplaneärenden medför synnerlig försening av dylika ärendens avgörande utan att något positivt resultat vinnes. Enligt verkställd utredning för tiden från stadsplanelagens ikraftträdande eller sålunda för mer än tio år ha besvär till Kungl. Maj:t i mål rörande stadsfullmäktiges beslut i stadsplanefrågor, vilka besvär prövats av regeringsrätten, icke i något fall föranlett upphävande av sådant beslut. För den enskilde sakägaren är det förvillande, att klagan nu kan föras på två vägar, nämligen dels genom besvär över stadsfullmäktiges eller byggnadsnämnds antagandebeslut dels ock i fastställelseärendet. I fråga om byggnadsnämnds beslut har det också visat sig, att detta förhållande lett till rättsförlust. Vidare kan framhållas, att den som är angelägen att bevara sin rätt ofta icke vågar underlåta att anföra besvär — med därav föranledda betydande dröjsmål — även om han anser att det skulle vara tillfyllest att lita till fastställelseprövningen.

Lagrådet har i fråga om besvär över byggnadsnämnds beslut sökt giva anvisning på en tillämpning som skulle kunna reducera nu nämnda olägenheter. Beträffande stadsfullmäktiges beslut skulle emellertid olägenheterna kvarstå oförminskade, fränsett att något möjligen kan vinnas genom inskränkning i remissförfarandet hos Konungens befallningshavande och Kungl. Maj:t. Det förtjänar påpekas, att de inskränkningar i sakägares rätt att fullfölja talan, som även enligt lagrådets förslag skulle — för övrigt olika utformade — gälla i fråga om byggnadsnämnds eller Konungens befallningshavandes beslut, icke komme att bli tillämpliga med avseende å besvär över stadsfullmäktiges beslut. Med anledning av vad lagrådet yttrat må i övrigt framhållas att, utom den betydande tidsförlust som otvivelaktigt förorsakas därav, förslaget enligt vad lagrådet närmare utvecklat skulle medföra bl. a. den konsekvensen, att besvär över byggnadsnämnds antagande av stadsplaneändring skulle komma att i sista instans prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet under det att besvär över stadsfullmäktiges antagande av stadsplan eller ändring däri skulle komma att prövas i regeringsrätten. Detta är naturligtvis icke tillfredsställande. Jag anser på grund av det anförda, att de föreslagna fullföljdsförbuden böra bibehållas.

I andra hand har lagrådet förordat att, om fullföljdsförbuden bibehållas, stadgandet härom införes i 75 § stadsplanelagen i stället för i byggnadsstadgan. Detta yrkande har jag ej anledning att motsätta mig. Vid överflyttning av stadgandet till stadsplanelagen torde det i redaktionellt hänseende böra jämkas något. Överflyttningen föranleder ändring jämväl av övergångsbestämmelserna.»

Utskottet.

Under förarbetena till de ändringar i stadsplanlagen, som genomfördes 1936, ansåg föredragande departementschefen det icke tillrådligt att införa en allmän regel om rätt för Konungens befallningshavande att fastställa tomtindelning, innan en månad förflutit sedan samtliga sakägare bevisligen fått del av byggnadsnämndens beslut om tomtindelningens antagande. En dylik regel återfinnes icke heller i 1936 års ändringar i stadsplanlagen. Lagrådet har nu påpekat, att propositionen radikalt bryter mot vad som antagits så sent som 1936, samt även ansett, att det knappast är välbetänkt att i en lagstiftning av närmast provisorisk natur upptaga till lösning ett spörsmål av så principiell art som det föreliggande. Enligt lagrådets mening kan det ur rättssäkerhetssynpunkt icke eftergivnas, att sakägaren får en bestämd, ej alltför knappt tillmätt tid till förfogande för erinringar i samband med fastställelseprövningen, lämpligen i form av besvärstid. Utskottet vill emellertid i anslutning till vad föredragande departementschefen anfört framhålla det rättskydd, som sakägarna hava genom att beslut om antagande av tomtindelning skall föregås av ett utställningsförfarande, samt genom att ändring i utställt förslag icke får ske utan att sakägarna fått tillfälle att framföra sina erinringar. Sakägarna hava dessutom enligt förslaget rätt att framställa erinringar i samband med fastställelseprövningen hos Konungens befallningshavande samt att under angivna förutsättningar hos Kungl. Maj:t anföra besvär mot Konungens befallningshavandes beslut, vilka besvär prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet. Det torde därför knappast föreligga anledning att befara, att fullföljdsförbudet kommer att i fråga om tomtindelning medföra risker ur rättssäkerhetssynpunkt. Då den föreslagna anordningen i åtskilliga fall otvivelaktigt måste medföra tidsvinst, har utskottet ansett sig kunna tillstyrka förslaget på denna punkt.

Starkare skäl kunna andragas mot fullföljdsförbudet, såvitt det gäller beslut om antagande av stadsplan eller stadsplaneändring. Särskilt är att märka, att besvär över stadsfullmäktiges beslut om antagande av stadsplan eller ändring däri enligt nu gällande rätt — i olikhet med vad som gäller beträffande tomtindelningsärenden — i sista instans prövas av den högsta administrativa domstolen, regeringsrätten. Inom utskottet har i detta sammanhang framhållits, att i ett par fall, refererade i Regeringsrättens årsbok 1914 s. 238 och 1917 s. 126, regeringsrätten upphävt av stadsfullmäktige fattade beslut om stadsplan på grund därav att stadsfullmäktige vid antagandet av planen överskridit sin befogenhet.

Vad särskilt angår beslut om stadsplaneändring av mindre betydelse vill utskottet emellertid påpeka, att utskottet icke förordat rubbning i den nu gällande regeln att dylika ändringar alltid skola antagas av stadsfullmäktige. Om denna utskottets ståndpunkt godkännes, måste rättsskyddet för den enskilde bliva väsentligt starkare än om ifrågavarande befogenhet skulle tillkomma byggnadsnämnden. Enligt 75 § i dess föreslagna lydelse kommer alltså rätt finnas att anföra besvär över Konungens befallningshavandes beslut i fastställelsefrågan, låt vara med vissa inskränkningar, och i dylika mål måste jämlikt 3 § regeringsrättslagen regeringsrättens utlåtande alltid inhämtas, innan ärendet kan avgöras av Kungl. Maj:t. Om såsom i proposi-

tionen antytts Kungl. Maj:t kommer att framlägga förslag till sådan ändring av nämnda lag, att regeringsrätten icke längre skall avgiva yttrande i dessa ärenden och detta förslag godkännes, förutsätter utskottet i anslutning till vad föredragande departementschefen anfört, att, i den mån verkliga rättsfrågor av tveksam art uppkomma, Kungl. Maj:t likväl kommer att inhämta regeringsrättens utlåtande, innan besvärärendet avgöres. Utskottet hänför sig därvid till ett av statsrådet och chefen för justitiedepartementet i propositionen nr 232 vid 1928 års riksdag gjort uttalande, att, då Kungl. Maj:t i statsrådet har att avgöra besvärsmål, däri förekommer fråga av rättslig innebörd, Kungl. Maj:t kan och bör för varje särskilt fall inhämta regeringsrättens utlåtande, även där detta icke är i lag föreskrivet.

I motsats mot vad fallet är beträffande beslut om antagande av tomtindelning och stadsplaneändring av mindre vikt kan beslut om antagande av ny stadsplan eller av stadsplaneändring av större betydelse enligt förslaget aldrig besvärsvägen komma under Kungl. Maj:ts prövning. Sakägare är här hänvisad till att i samband med Kungl. Maj:ts prövning av frågan om fastställelse av stadsfullmäktiges beslut framställa de erinringar, vartill han må finna fog. I praxis förekommer, att Kungl. Maj:t före avgörande av sådana fastställelseärenden inhämtar utlåtande från regeringsrätten (se t. ex. Regeringsrättens årsbok 1941 s. 38, 1942 s. 89). Utskottet vill understryka angelägenheten av att så sker även i fortsättningen, därest i ärendet förekommer rättsfråga av tveksam beskaffenhet. Under sådan förutsättning torde några ogynnsamma verkningar knappast behöva befaras av att stadsfullmäktiges beslut i förevarande ärenden icke längre genom besvär kunna komma under regeringsrättens prövning i sista instans.

Slutligen förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t ägnar uppmärksamhet åt frågan om verkningarna av de i 75 § stadgade fullföljdsförbuden. Enär förevarande lagförslag enligt vad i propositionen anförts, i viss mån har karaktär av provisorium, torde nämligen frågan om fullföljdsrätten inom kort tid åter komma att prövas, varvid de erfarenheter böra beaktas, till vilka de nu föreslagna ändringarna leda.

Därest den genom propositionen föreslagna ändringen i 3 § i enlighet med vad utskottet förordat, icke bifalles, föranledes viss ändring i 75 § 2 mom. tredje stycket.

Förslaget om ändringar i byggnadsstadgan.

I den mån nedan icke annorlunda angives har utskottet lämnat de föreslagna ändringarna i byggnadsstadgan utan anmärkning.

5 a §.

Utskottet får i denna del hänvisa till vad utskottet anfört under 3 § stadsplanelagen. Av vad utskottet där uttalat framgår, att utskottet avstyrker uppdraget av förevarande paragraf i byggnadsstadgan.

Utskottet.

Bifalles vad utskottet sålunda förordat, föranledes därav ändring i förordningens ingress.

12 §.

I denna paragraf föreslås, att åt stadsarkitekt eller åt annan hos byggnadsnämnden anställd tjänsteman, som Konungens befallningshavande godkänner, må kunna uppdragas att i nämndens ställe besluta bifall till ansökningar i ärenden av ringa vikt eller uteslutande teknisk art. Stadsplaneutredningen framhöll, att det syntes naturligt att med den begränsning av beslutanderätten som föreslagits den som tilldelats sådan rätt i tveksamt fall hänsköte ärendet till byggnadsnämndens avgörande. Detsamma gällde, därest i något fall sökanden särskilt begärde, att ärendet skulle prövas av nämnden som sådan.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker bifall till den föreslagna ändringen i denna paragraf. Emellertid anser sig utskottet böra framhålla vikten av att stadsgandets tillämpning i praktiken verkligen begränsas till mindre viktiga ärenden eller ärenden av uteslutande teknisk art.

19 §.

Föredragande departementschefen har beträffande denna paragraf uttalat, att det torde vara önskvärt, att markägarna redan innan ett stadsplaneförslag förelåge i utarbetat skick finge tillfälle att yttra sig i ärendet. Betydelsen härav framginge bl. a. därav att erforderlig ändring av ett stadsplaneförslag uppenbarligen verkställdes lättare och med mindre omgång ju tidigare ändringen kunde ske. Personlig underrättelse till alla sakägare redan innan stadsplaneförslaget uppgjorts torde ej alltid behöva givas. Särskilt i stadsplaneärenden av stor omfattning torde underrättelse lämpligen böra ske på enklare sätt, t. ex. genom annonsering i ortspressen. Markägarna borde erhålla tillfälle att yttra sig redan i samband med förslags uppgörande endast i den mån det prövades lämpligt. Beträffande den föreslagna minskningen av granskningstiden till minst fjorton dagar anmärkte departementschefen, att tiden borde anpassas efter omständigheterna så att den ej, när fråga vore om större eller viktigare förslag, av byggnadsnämnden sattes för kort. Funnes inom stadsplaneområdet mark som tillhörde kronan eller enskilt trafikföretag, borde dessa sakägare liksom för närvarande erhålla kopia och avskrift av förslaget i erforderliga delar. Även vederbörande vägmyndighet borde i vissa fall åtnjuta samma förmån. De närmare bestämmelserna härom sammanhängde med den avsedda omorganisationen av väghållningsväsendet. Vidtoges ändring i ett stadsplaneförslag, sedan det blivit utställt, torde såsom utredningen föreslagit kända och inom riket boende markägare, vilkas rätt berördes av ändringen, böra underrättas därom samt få tillfälle att taga del av ändringen. Enligt 19 § 2 mom. andra stycket skulle stadsfullmäktige ej få vidtaga ändring i ett av byggnadsnämnden överlämnat stadsplaneförslag med mindre kända och inom riket boende markägare, vilkas rätt berördes av

ändringen, beretts tillfälle att taga del därav. För närvarande torde tillgå så, att om stadsplaneförslag som varit föremål för vederbörlig granskning ej kunde oförändrat antagas, förslaget återremitterades till nämnden. Detta syn-tes departementschefen lämpligt.

I några av de yttranden, som avgivits till Kungl. Maj:t i denna del, har anmärkts, att önskemålet om en snabb handläggning knappast kunde befordras genom att föreskrift utfärdades om att markägarna skulle beredas tillfälle att yttra sig innan stadsplaneförslag uppgjordes. Redan för närvarande vore praxis, att tillfälle till sådant yttrande bereddes markägarna. Enligt vad erfarenheten utvisat bleve sådana förhandshänvändelser i allmänhet mindre givande innan åtminstone ett preliminärt förslag uppgjorts. Därest den föreslagna bestämmelsen tillämpas på ett praktiskt och smidigt sätt, torde emellertid enligt utskottets mening de invändningar som gjorts sakna fog. — De betänkligheter, som må kunna uppkomma ur rättssäkerhetssynpunkt i anledning av de i 19 § 1 mom. tredje stycket upptagna bestämmelserna om kallelseåtgärder i fall då fastighet, som beröres av stadsplaneförslag, utgöres av mark, samfälld för flera fastigheter, torde vika med hänsyn därtill att det föreslagna kallelseförfarandet redan tillämpats, såvitt känt är utan att olägenheter uppstått, bland annat vid förrättningar för gränsbestämning enligt jorddelningslagen.

Utskottet.

I övrigt föranleda de särskilda ändringarna i förevarande paragraf ingen erinran från utskottets sida.

21 §.

Därest såsom utskottet förordat det genom propositionen framlagda förslaget i vad det avser ändring av 3 § stadsplanelagen icke vinner bifall, erfordras viss jämkning i 21 § andra stycket byggnadsstadgan. Ifrågavarande stycke torde under sådan förutsättning böra utbytas mot ett stadgande av den innebörd, att, därest fråga är om ändring, som ej avser planens grunddrag och ej heller eljest innefattar väsentlig avvikelse från vad som förut varit gällande, det icke är erforderligt att iakttaga i 19 § 1 mom. andra stycket angivet kungörelseförfarande.

Utskottet.

I övrigt har utskottet intet att erinra i denna del.

28 §.

Ändringarna i förevarande paragraf ansluta sig i huvudsak till ändringarna i 19 §. Utskottet, som härutinnan får hänvisa till vad utskottet anfört under sistnämnda paragraf, har funnit ändringarna i 28 § vara lämpliga.

Utskottet.

29 §.

Utskottet vill beträffande första stycket i denna paragraf erinra, att riksdagen innevarande år antagit en av Kungl. Maj:t framlagd proposition, nr 24, med förslag till vissa ändringar i lagen om fastighetsbildning i stad. Änd-

Utskottet.

ringarna avse bl. a. upphävande av bestämmelsen i nämnda lag att registerbeteckning å fastighet i stad skall åsättas av magistraten. Meningen är, att bestämmelser i administrativ ordning skola utfärdas om vilken myndighet, som det skall åligga att åsätta sådan beteckning. I anslutning härtill och för att vinna enklare förfarande vill utskottet hemställa, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida icke den föreslagna lydelsen av första stycket i förevarande paragraf må kunna jämkas så att beslutet om tomtindelning av Konungens befallningshavande direkt tillställes byggnadsnämnd och registerförare utan magistratens förmedling.

I övrigt har utskottet intet att erinra i anledning av förevarande paragraf.

118 §.

Enligt 118 § gäller nu, att byggnadsnämnden äger meddela tillstånd att uppföra byggnader, avsedda att kvarstå endast viss kort tid, samt att vidtaga anordningar och uppföra mindre byggnader, som avse att tillgodose den allmänna trevnaden, utan hinder av att företaget strider mot stadsplan, stomplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser, därest företaget prövas ej avsevärt försvåra markens användande för avsett ändamål. På grund av detta stadgande kan byggnadsnämnden, där fråga är om byggnad av angivet slag, medgiva undantag från byggnadsförbuden i 13 och 63 §§ stadsplanelagen.

Stadsplanen utredningen har anfört, att det måste anses berättigat att byggnadsnämndens rätt att medgiva uppförande av provisorisk byggnad i strid mot stadsplan, stomplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser gjordes vidsträcktare än enligt 118 § för närvarande vore fallet, därest byggnaden verkligen vore av tillfällig natur. Å andra sidan borde tillses, att icke byggnader uppfördes under sken av att vara tillfälliga, ehuru de kunde antagas komma att kvarstå lång tid. För åstadkommande av en enhetlig tillämpning syntes det nödvändigt, att vad som skulle förstås med tillfällig byggnad närmare angåves i byggnadsstadgan. Utredningen förordade, att såsom längsta tid för byggnadens bestånd sattes en tid av tre år från det byggnadslov meddelades. Vidare syntes böra fordras, att byggnaden skulle vara av enkel beskaffenhet — bland annat till förhindrande av att efter de tre årens utgång byggnadens kvalitet toges till intäkt för yrkande om förlängning av byggnadstillståndet — samt att byggnaden ej uppfördes i mer än en våning. Uppfördes en byggnad i två eller flera våningar, syntes den knappast vara avsedd såsom tillfällig i den mening, som här vore fråga. Skulle sedan de tre åren förflutit, förlängning av tillståndet tilläventyrs önskas, syntes sådant tillstånd få sökas icke hos byggnadsnämnden utan hos Kungl. Maj:t eller, där fråga vore om undantag från byggnadsplan eller utomplansbestämmelser för landet, hos Konungens befallningshavande. Under förutsättning att den av utredningen föreslagna definitionen godtoges, syntes byggnadsnämnden kunna medgivas rätt att för tillfällig byggnad dispensera ej endast från stadsplan, stomplan, byggnadsplan och utomplansbestämmelser utan även från bestämmelserna i 79 a eller 80 § byggnadsstadgan. Vidare syntes på sätt förut anmärkts under 17 § stadsplanelagen möjlighet

böra beredas byggnadsnämnden att medgiva uppförandet av tillfällig byggnad i strid mot 17 § första och andra styckena stadsplanelagen eller sålunda å icke tomtindelad mark eller å tomt som berördes av väckt fråga om ändrad tomtindelning. I enlighet med vad sålunda anförts har utredningens förslag till 1 mom. första stycket avfattats. I fråga om anordningar och byggnader som avse att tillgodose den allmänna trevnaden har utredningen ej föreslagit ändring i gällande bestämmelser. Dessa ha upptagits i sak oförändrade i andra stycket av samma moment.

Utredningen har vidare anmärkt, att de stadsplaner som nu uppgjordes ofta vore onödigt detaljerade. För att stadsplaneändringar icke skulle bli nödvändiga vid igångsättandet av snart sagt varje byggnadsföretag brukade bland stadsplanebestämmelserna ofta intagas en föreskrift om rätt för byggnadsnämnden att medgiva mindre avvikelser från dessa bestämmelser. Såsom villkor för att byggnadsnämnden skulle äga sådan rätt brukade därvid fordras, att nämnden till sitt biträde hade stadsarkitekt eller annan sakkunnig person. Enligt utredningens mening vore det lämpligt, att en generell föreskrift av detta slag upptoges i byggnadsstadgan. Den rätt att medgiva avvikelser, som alltså borde stadgas för byggnadsnämnden, syntes böra gälla ej blott i fråga om stadsplan utan även beträffande stomplan, byggnadsplan och utomplansbestämmelser. Avvikelserna borde begränsas till att avse föreskriven detaljreglering av bebyggelsen. Såsom exempel på dylika avvikelser kunde nämnas jämkning av hushöjd, ökat våningsantal i någon del av byggnad, jämkning av gräns mellan olika bestämmelseområden och förskjutning av byggnads läge. Syftet med förslaget vore icke, att den fastställda regleringen av dylika förhållanden skulle kunna helt frångås. Avvikelserna borde vara av mindre omfattning och betydelse och finge ej innebära avsteg från planens eller bestämmelsernas grunddrag. Uppenbart vore naturligtvis också, att bestämmelserna i stadsplanelagen eller byggnadsstadgan ej finge åsidosättas. För att jämkningar skulle medgivas borde vidare fordras, att giltiga skäl därtill föreläge samt att avvikelserna av byggnadsnämnden prövades ändamålsenliga. I överensstämmelse med vad sålunda anförts har såsom 2 mom. i 118 § av utredningens förslag stadgats, att byggnadsnämnden, där den till sitt biträde har stadsarkitekt eller annan sakkunnig, av Konungens befallningshavande för här ifrågavarande ändamål godkänd person, äger att, om särskilda skäl därtill äro, medgiva mindre avvikelser från stadsplans, stomplans, byggnadsplans eller utomplansbestämmelsers detaljreglering av bebyggandet, som ej innebära avsteg från planens eller bestämmelsernas grunddrag och som nämnden finner ändamålsenliga.

Till 3 mom. i 118 § har stadsplaneutredningen såsom redan anförts vid behandlingen av 17 § stadsplanelagen överflyttat det i tredje stycket av sistnämnda paragraf för närvarande intagna bemyndigandet för Konungens befallningshavande att medgiva dispens från förbuden i paragrafens första och andra stycken mot nybyggnad å icke tomtindelad mark eller å tomt, som beröres av väckt fråga om ändring i tomtindelning. Sådan dispens får för närvarande medgivas, då synnerliga skäl föranleda det och nybyggnaden prövas

ej medföra hinder för lämplig tomtindelning inom kvarteret. Med hänsyn till det alltför frikostiga sätt, på vilket denna dispensrätt stundom tillämpats, har densamma enligt utredningens förslag dock försetts med det förbehållet, att nybyggnad å mark som ej blivit tomtindeldad må tillåtas allenast om anledning finnes att antaga att tomtindelning av marken icke därigenom oskäligt fördröjes. Ett grundläggande villkor för att dispensansökan skall av Konungens befallningshavande beviljas bör enligt förslaget till 118 § 3 mom. alltså vara, att ansökan om tomtindelning skett.

Föredragande departementschefen har beträffande 1 mom. anfört:

»Enligt utredningens förslag skall tillstånd till uppförande av tillfällig byggnad kunna medgivas allenast om den är av enkel beskaffenhet samt skall uppföras i endast en våning och kvarstå i högst tre år från det byggnadslov meddelades. I vissa yttranden har framhållits, att det stundom förekomme att tillfälliga byggnader, t. ex. utställningshallar och arbetsskjul, uppfördes i mer än en våning. Erfarenheten lär emellertid visa, att svårighet ofta möter att få bort dylika provisoriska byggnader, sedan de en gång uppförts, och detta gäller i högre grad ju större och mer påkostad byggnaden är. Att låta byggnadsnämnden medgiva uppförandet av tillfällig byggnad i mer än en våning, synes därför icke tillrådligt. Däremot torde betänkligheter icke möta att låta Konungens befallningshavande giva tillstånd därtill. Vad åter angår förslaget att byggnadstillstånd ej skulle få meddelas för längre tid än tre år, har i vissa yttranden framhållits, att det ofta kunde vara lämpligt att upplåta ett stadsplanelagt område till koloniträdgårdar eller till upplag eller materialgårdar, innan det togs i bruk för sitt slutliga ändamål. Området bebyggdes därvid med små sommarhus eller med skjulbyggnader av enkel beskaffenhet. Dylik bebyggelse kunde ofta utan olägenhet kvarstå längre tid än tre år. Vad sålunda anförts synes riktigt. Tillstånd till provisorisk byggnad torde emellertid icke böra av byggnadsnämnden få lämnas för längre tid än tre år, med mindre Konungens befallningshavande lämnat medgivande därtill.

I 1 mom. andra stycket har utredningen i oförändrat skick upptagit gällande bestämmelser om rätt för byggnadsnämnden att medgiva tillstånd till vidtagande av anordningar och uppförande av mindre byggnader, som avse att tillgodose den allmänna trevnaden. Den här lämnade befogenheten bör, såsom i några yttranden framhållits, utvidgas att omfatta mindre transformatorstationer och andra smärre anläggningar till allmänhetens nytta.»

Beträffande 2 mom. yttrade *föredragande departementschefen*:

»Utredningens förslag ger byggnadsnämnden möjlighet att tillåta sådana mindre avvikelser från stadsplans detaljreglering av bebyggandet som ej innebära avsteg från planens grunddrag. Att avvikelse ej heller bör medgivas i strid mot stadsplanens huvudsakliga syfte synes tydligt. Mera väsentliga undantag kunna ej tillåtas. Ej heller bör kunna medgivas undantag från föreskrifterna i 79 a §. Tillåtelse torde sålunda icke kunna givas att inreda vinden i tvåvånings trähus, där sådant eljest icke är tillåtet. Brandskyddsföreningens och brandförsvarskommitténs farhågor, att dylika medgivanden skulle lämnas och därigenom vådor uppkomma ur brandskyddssynpunkt,

synas därför icke befogade. Dispensrätten bör vidare, såsom utredningen föreslagit, tillkomma byggnadsnämnd endast om denna har tillgång till verkligt sakkunnigt biträde. Härutinnan synes det, såsom i vissa yttranden framhållits, vara skäl att uppställa något strängare krav än utredningens förslag innehåller. Den föreslagna dispensrätten torde sålunda endast böra tillerkännas byggnadsnämnden, därest nämnden till sitt biträde har stadsarkitekt och denne tillstyrkt åtgärden. Om ej dessa förutsättningar föreligga, torde dispensrätten böra utövas av Konungens befallningshavande. För att såvitt möjligt säkerställa en enhetlig praxis kan det därjämte vara lämpligt, att anvisningar för byggnadsnämndernas handhavande av dispensrätten utfärdas av byggnadsstyrelsen. Kommunaltekniska föreningen har framhållit, att dispens icke borde få beviljas, om grannes rätt eller trevnad därav kunde beröras eller om fastställd byggnadsrätt genom dispensen ökades. Uttryckliga bestämmelser i sådant hänseende synas dock icke erforderliga. Däremot kan det vara lämpligt, att erinran därom intages i sådana anvisningar som nyss nämnts.

Vad nu sagts om avvikelser från stadsplan gäller i tillämpliga delar även stomplan, byggnadsplan och utomplansbestämmelser.»

Den i 1 mom. första stycket angivna dispensmöjligheten för Konungens befallningshavande tillkom såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen på departementschefens tillskyndan. Anledningen därtill var att det i ett flertal yttranden över stadsplaneutredningens förslag anmärkts, att den tid av tre år, för vilken byggnadsnämnd enligt bestämmelsen i samma stycke kunde medgiva byggnadslov, vore för kort. I yttrandena anfördes bl. a., att det ofta kunde vara lämpligt att tills vidare upplåta ett stadsplanelagt område till koloniträdgårdar eller till upplag eller materialgårdar. Den bebyggelse, som i anledning därav uppstode, kunde, framhölls det, utan olägenhet kvarstå längre tid än tre år. Utskottet, som anser det vara en lämplig lösning, att byggnadslov för tid utöver tre år, må kunna meddelas av Konungens befallningshavande, vill framhålla, att det icke synes vara nödvändigt, att Konungens befallningshavande uppställa alltför stränga krav vid prövning av det i paragrafen uppställda villkoret, att särskilda skäl skola föreligga för att tillståndet må avse längre tid än tre år.

Utskottet.

Mot de övriga ändringarna i förevarande paragraf har utskottet intet att erinra.

123 §.

Föredragande departementschefen har beträffande tredje momentet i denna paragraf yttrat:

»Såvitt rör tomtindelning har detta stadgande viss motsvarighet i nuvarande tredje stycket av 123 § 1 mom. Rätt att överklaga Konungens befallningshavandes beslut finnes givetvis endast under de i 75 § tredje stycket stadsplanelagen angivna förutsättningarna. Har förslag i sådant ärende fastställts av Konungens befallningshavande i oförändrat skick, fordras sålunda för klagorätt att drätselkammaren i ärendet framställt yrkande, som lämnats utan bi-

fall. Skulle stadsfullmäktige ha givit uttryck åt annan mening än drätselkammaren, torde emellertid, eftersom drätselkammaren för talan å stadens vägnar, stadsfullmäktiges uttalande ensamt äga vitsord. Härav följer bl. a., att drätselkammaren — lika litet som stadsfullmäktige — har rätt att överklaga beslut, varigenom Konungens befallningshavande i oförändrat skick fastställt av stadsfullmäktige antagen stadsplaneändring.»

Lagrådet har i sitt yttrande ifrågasatt lämpligheten av den föreslagna legala fullmakten för drätselkammaren i avseende å stadsplaneärenden.

Föredragande departementschefen har i anledning av lagrådets yttrande framhållit, att, om än det praktiska behovet av stadgandet om drätselkammarens befogenhet att fullfölja talan i stadsplaneärenden vore ringa, stadgandet dock vore påkallat bl. a. för att trygga stadens möjlighet att fullfölja talan mot Konungens befallningshavandes beslut inom föreskriven tid.

Utskottet.

Därest såsom utskottet under 3 § stadsplanelagen föreslagit riksdagen icke bifaller det genom propositionen framlagda förslaget, att byggnadsnämnd i vissa fall skall kunna antaga stadsplaneändring, torde den föreslagna rätten för drätselkammaren att överklaga beslut om antagande av stadsplan eller stadsplaneändring samt att även i övrigt företräda staden i sådant ärende bli på sin plats. Utskottet hemställer därför, att bestämmelsen i tredje momentet begränsas till att avse endast tomtindelningens ärenden.

Utskottets hemställan.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen, med förklarande, att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i vissa delar av stadsplanelagen, måtte för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

L a g

om ändring i vissa delar av stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142).

Härigenom förordnas, att 3, 14, 15, 17, 18, 63 och 75 §§ stadsplanelagen den 29 maj 1931¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Härigenom förordnas, att 14, 15, 17, 18, 63 och 75 §§ stadsplanelagen den 29 maj 1931¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

3 §.

Stadsplan antages — — — av Konungen.

Vad nu sagts gälle ock i fråga om

¹ Senaste lydelse, se beträffande 63 § 1941: 616 och beträffande 75 § 1936: 217.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

ändring av stadsplan; dock må ändring, som ej avser planens grunddrag och ej heller eljest innefattar väsentlig avvikelse från vad som förut varit gällande, enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Konungen, antagas av byggnadsnämnden, där ej stadsfullmäktige förbehållit sig avgörandet, samt fastställas av Konungens befallningshavande.

14 §.

Har beslut fattats om antagande eller ändring av stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser för visst område, må nybyggnad ej företagas inom området, innan frågan om fastställelse prövats; dock må Konungens befallningshavande meddela tillstånd till nybyggnad, såvida genomförandet av beslutet icke därigenom försvåras. Är nybyggnaden beroende av undantag jämväl från förbudet enligt 13 §, prövas fråga om tillstånd till densamma av Konungen.

Hava stadsfullmäktige beslutat antaga eller ändra stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser för visst område, må nybyggnad ej företagas inom området, innan frågan om fastställelse prövats; dock må Konungens befallningshavande meddela tillstånd till nybyggnad, såvida genomförandet av beslutet icke därigenom försvåras. Är nybyggnaden beroende av undantag jämväl från förbudet enligt 13 §, prövas fråga om tillstånd till densamma av Konungen.

15 §.

Är fråga väckt om antagande eller ändring av stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser för visst område, äger Konungens befallningshavande på framställning av staden meddela förbud att verkställa nybyggnad inom området. Sådant förbud gäller intill dess beslut fattats i frågan, dock ej längre än ett år. Uppkommer behov av förlängning av denna tid, äger Konungens befallningshavande medgiva sådan; dock skall beslutet härom underställas Konungens prövning.

Är fråga väckt om antagande eller ändring av stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser för visst område, äger Konungens befallningshavande på framställning av staden meddela förbud att verkställa nybyggnad inom området. Sådant förbud gäller intill dess stadsfullmäktige beslutat i frågan, dock ej längre än ett år. Uppkommer behov av förlängning av denna tid, äger Konungens befallningshavande medgiva sådan; dock skall beslutet härom underställas Konungens prövning.

Utan hinder av förbud, som avses i första stycket, må Konungens befallningshavande meddela tillstånd till nybyggnad. Är nybyggnaden beroende

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

av undantag jämväl från förbudet enligt 13 §, prövas fråga om tillstånd till densamma av Konungen.

17 §.

Inom byggnadskvarter — — — till tomter.

Är fråga — — — slutligen prövats.

Utän hinder av vad ovan sagts må dock Konungen och enligt föreskrifter, som av Konungen meddelas i allmän författning, jämväl myndighet, varom där förmåles, meddela tillstånd till nybyggnad, då särskilda skäl därtill äro och nybyggnaden prövas ej medföra hinder för lämplig tomtindelning inom kvarteret.

18 §.

Å mark — — — mot tomtindelningen.

Nybyggnad vare — — — rättsligen bestående.

Ej heller — — — kronan fri.

Om synnerliga skäl därtill äro, må Konungen för särskilt fall medgiva undantag från bestämmelserna i första och andra styckena.

63 §.

Nybyggnad må — — — avsett ändamål.

Å byggnadsmark, som indelats till tomter, må nybyggnad ej företagas i strid mot tomtindelningen; dock må Konungens befallningshavande för särskilt fall meddela tillstånd till nybyggnad, om synnerliga skäl därtill äro.

Beträffande område — — — motsvarande tillämpning.

Om så — — — området anordnats.

75 §.

1 mom. Över stadsfullmäktiges eller byggnadsnämnds beslut rörande stadsplan, stomplan, utomplansbestämmelser eller tomtindelning, som enligt denna lag för att bli gällande skall fastställas av Konungen eller Konungens befallningshavande, må särskild klagan ej föras; vederbörande obetaget att framställa erinringar mot beslutet i ärendet angående fastställelse därå.

Om talan mot annat beslut av byggnadsnämnd meddelas bestämmelser av Konungen.

2 mom. Konungens befallningshavandes beslut rörande stadsplan, stomplan, utomplansbestämmelser eller tomtindelning så ock Konungens befallningshavandes beslut rörande byggnadsplan skall meddelas efter anslag. Den som är missnöjd med beslutet har att, vid talans förlust, inom en månad från den dag, då beslutet meddelades, däröver anföra besvär hos Konungen.

Talan mot annat av Konungens befallningshavande meddelat beslut föres hos Konungen genom besvär i den ordning som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Har Konungens befallningshavande till alla delar fastställt av stadsfullmäktige eller byggnadsnämnd antaget förslag till ändring av stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser eller av byggnadsnämnd antaget förslag till tomtindelning eller ändring däri, må klagan föras allenast av sakägare, som i ärendet framställt yrkande, vilket helt eller delvis lämnats utan bifall.

Har Konungens befallningshavande till alla delar fastställt av stadsfullmäktige antaget förslag till ändring av stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser eller av byggnadsnämnd antaget förslag till tomtindelning eller ändring däri, må klagan föras allenast av sakägare, som i ärendet framställt yrkande, vilket helt eller delvis lämnats utan bifall.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1944; dock att bestämmelserna i 75 § nya lagen ej skola gälla beslut som dessförinnan meddelats.

B. att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen ej funnit skäl att i anslutning till det vid ifrågasvarande proposition fogade förslaget till kungörelse om ändring i vissa delar av byggnadsstadgan den 20 november 1931 (nr 364) göra andra uttalanden än utskottet i förevarande utlåtande upptagit.

Stockholm den 20 maj 1943.

På andra lagutskottets vägnar:

KERSTIN HESSELGREN.

Vid ärendets behandling hava närvarit
från första kammaren: herrar *Wistrand*, *Forslund*, *Löfvander*, *Olof Carlsson*, *Mannerskantz**, *Hage**, *Sten* och *Holmbäck*;

från andra kammaren: fröken *Hesselgren*, herrar *Pettersson* i Hällbacken*, *Hermanson*, *von Seth*, *Larsson* i Östersund, *Jansson* i Hällefors, *Andersson* i Eskilstuna och *Hedlund* i Rådom*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Sten* och *Andersson* i Eskilstuna.